

Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων
Institute of International Economic Relations

ΕΚΘΕΣΗ

Εμπορική διασύνδεση Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας: Η Συμφωνία των Πρεσπών σε συνάρτηση με τις εμπορικές ονομασίες, τα εμπορικά σήματα και τις επωνυμίες

Σύνταξη και έρευνα
Βακιρτζή Αγγελική

Βοηθοί ερευνητές
Βαμβακίδου Μαρίνα
Καβελλάρη Σοφία
Χότζα Ιωάννης

Αθήνα 2023

Πίνακας Περιεχομένων

Ευχαριστίες	3
Ακρωνύμια.....	4
Περίληψη	5
Εισαγωγή.....	6
Κατοχύρωση Εμπορικών Προϊόντων και Ευρωπαϊκή Ένωση	8
Η Συμφωνία των Πρεσπών και τα Εμπορικά Σήματα	13
Αντιδράσεις ΝΔ – ΣΥΡΙΖΑ ως προς την κατοχύρωση εμπορικών προϊόντων.....	17
Οι συνέπειες και το στάδιο μετά την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών	24
<i>Αντιδράσεις Επιχειρηματιών μετά τη Συμφωνία</i>	<i>24</i>
Συμπεράσματα	37
Βιβλιογραφία	39

Ευχαριστίες

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό του Ινστιτούτου Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων. Ως επιμελήτρια της παρούσας εργασίας θα ήθελα εγκαρδίως να ευχαριστήσω το Ινστιτούτο και τον Διευθυντή του, καθηγητή Χαράλαμπο Τσαρδανίδη για την ευκαιρία που μας έδωσε να ασχοληθούμε με αυτό το καίριο ζήτημα που θα έπρεπε να απασχολεί τη πολιτική επικαιρότητα από την υπογραφή της Συμφωνίας το 2018 και εφεξής. Η εργασία αυτή δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς την υποστήριξη της συγγραφικής της ομάδας την οποία θέλω να ευχαριστήσω θερμά: την Μαρίνα Βαμβακίδου, τη Σοφία Καβελλάρη και τον Ιωάννη Χότζα. Ελπίζουμε το ζήτημα που πραγματευόμαστε να υποστηρίξει την επιστημονική κοινότητα, την κοινωνία των πολιτών καθώς και την πολιτική κοινότητα στην προσπάθεια επίλυσης του ζητήματος της κατοχύρωσης ελληνικών προϊόντων άμα την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών.

Ακρωνύμια

ΒΕΘ: Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης

ΓΓΕ: Γενική Γραμματεία Εμπορίου

ΔΕΣ: Διοικητική Επιτροπή Σημάτων

ΕΒΕΘ: Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΚΑΠ: Κοινή Αγροτική Πολιτική

ΚΕΕΕ: Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων Ελλάδας

ΝΔ: Νέα Δημοκρατία

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΠΑΣΟΚ: Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα

ΠΓΕ: Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη

ΠΟΠ: Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης

ΣΒΒΕ: Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος

ΣΕΒΕ: Σύνδεσμος Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος

ΣΕΕ: Σήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΥΡΙΖΑ: Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς

ΕUIPO: European Union Intellectual Property Office – Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης

FIR: Flight Information Region – Περιοχή Πληροφοριών Πτήσεων

TRIPS: Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights – Συμφωνία για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου

Περίληψη

Ως επακόλουθο της Συμφωνίας των Πρεσπών που τέθηκε εν ισχύ το Φεβρουάριο του 2019, οι παραγωγικές κοινότητες σε Ελλάδα και Βόρεια Μακεδονία ήρθαν αντιμέτωπες με το ζήτημα της κατοχύρωσης των εμπορικών τους σημάτων και προϊόντων σε εθνικό σε ευρωπαϊκό και σε διεθνές επίπεδο. Εξαιτίας ενός γενικότερου κλίματος δυσπιστίας, παραγωγοί και κυβερνητικοί αξιωματούχοι σε Ελλάδα και Βόρεια Μακεδονία δεν ολοκλήρωσαν τις διαπραγματεύσεις που προέβλεπε η Συμφωνία με αποτέλεσμα μέχρι σήμερα η εμπορική σχέση Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας να μην έχει αποφέρει τα θετικά αποτελέσματα που αναμένονταν. Στη παρούσα Έκθεση γίνεται αντιληπτό ότι η περαιτέρω καθυστέρηση επίλυσης του καίριου ζητήματος περί εμπορικών σημάτων και προϊόντων και της διεθνοποίησης τους από τη κυβέρνηση και τους παραγωγούς της Ελλάδας μόνο επιζήμια θα αποβεί για τους τελευταίους. Η καταχώρηση του εμπορικού σήματος MACEDONIA THE GREAT στο Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO) με πρωτοβουλία του Συνδέσμου Εξαγωγέων Ελλάδος (ΣΕΒΕ) αποτελεί μια μικρή νίκη σε αυτό τον αγώνα αλλά μπορεί να αποβεί άκαρπη εάν δεν συνοδευτεί από ισχυρή κρατική υποστήριξη για την συνέχιση και ολοκληρώσεων των διαπραγματεύσεων εμπορικής διασύνδεσης Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας. Η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει να υποστηρίξει με κίνητρα τους μικρομεσαίους παραγωγούς -ως μέλη του Συνδέσμου Εξαγωγέων -προκειμένου να διαφημίσουν το νέο συλλογικό εμπορικό σήμα που κατοχυρώθηκε από τον ΣΕΒΕ. Επιπλέον, οι παραγωγοί, που δραστηριοποιούνται στη γεωγραφική περιοχή της Μακεδονίας και εν γένει ολόκληρης της ελληνικής επικράτειας με πνεύμα εμπιστοσύνης προς τα οφέλη της Συμφωνίας, είναι απαραίτητο να δράσουν άμεσα προκειμένου να διατηρήσουν τη σταθερότητα στα Βαλκάνια, τα οποία εξ αιτίας του Ουκρανικού πολέμου, δοκιμάζονται ως ζώνη αντιπερισπασμού από τρίτα κράτη. Η Συμφωνία των Πρεσπών έχει ευρύτερα επιχειρηματικά οφέλη για τους παραγωγούς των δύο κρατών αλλά και ευρύτερες γεωπολιτικές διαστάσεις τις οποίες οι κυβερνώντες απαιτείται να λάβουν υπόψιν στις μελλοντικές τους κινήσεις. Το συμπέρασμα της Έκθεσης είναι ότι η συνέχιση και η ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων στα θέματα εμπορικών σημάτων με συνεργατικό κλίμα ανάμεσα σε παραγωγούς Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας επιβάλλεται ώστε και να ξεπεραστούν τα εμπόδια που δυσχεραίνουν την πλήρη εμπορική διασύνδεση των δύο χωρών. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει, επίσης, η ελληνική κυβέρνηση να προχωρήσει χωρίς περαιτέρω χρονοτριβή στην κύρωση των τριών μνημονίων συνεργασίας που ήδη έχουν υπογραφεί ανάμεσα στις δύο χώρες από το 2019 και που αφορούν την εναέρια επιτήρηση του FIR των Σκοπίων από ελληνικές δυνάμεις, τη συνεργασία Αθήνας και Σκοπίων για την επιτάχυνση της διαδικασίας ένταξης της Βόρειας Μακεδονίας στην ΕΕ και την ίδρυση συντονιστικής επιτροπής για την οικονομική συνεργασία.

Εισαγωγή

Η Συμφωνία των Πρεσπών αποτελεί μία διεθνή σύμβαση, με την οποία επιλύθηκε το πρόβλημα που υπήρχε γύρω από την ονομασία του κράτους της Βόρειας Μακεδονίας. Ελλάδα και Βόρεια Μακεδονία για αρκετές δεκαετίες έρχονταν σε αντιπαράθεση για τον όρο «Μακεδονία» στην ονοματολογία της γείτονας χώρας. Με την υπογραφή της Συμφωνίας δημιουργήθηκαν νέα δεδομένα για τα εμπορικά σήματα και προϊόντα τόσο της Ελλάδας, όσο και της Βόρειας Μακεδονίας. Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας αναλύεται εκτενώς η νομοθετική προσέγγιση του κοινοτικού δικαίου, ιδίως όσον αφορά στις ενωσιακές ρυθμίσεις των προστατευόμενων ονομασιών προέλευσης και των γεωγραφικών ενδείξεων. Τα επιμέρους ζητήματα που δύναται να ανακύψουν από την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών σε σχέση με την εμπορική χρήση του όρου Μακεδονία σε εμπορικά σήματα, γεωγραφικές ενδείξεις και προστατευόμενες ονομασίες προέλευσης είναι μεγίστης σημασίας, καθώς προορισμός των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας είναι η ενίσχυση του ανταγωνισμού.¹

Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στις αντιδράσεις της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ και της Νέας Δημοκρατίας ως προς την κατοχύρωση των εμπορικών προϊόντων και σημάτων. Η Συμφωνία των Πρεσπών, αφού επέλυσε το ζήτημα της συνταγματικής ονομασίας της γειτονικής χώρας, παραπέμπει σε περαιτέρω διάλογο και σε μια νέα ειδική συμφωνία για το ζήτημα της εμπορικής χρήσης του όρου Μακεδονία σε εμπορικά σήματα. Για τις πολιτικές δυνάμεις της χώρας, η Συμφωνία των Πρεσπών αποτέλεσε μια αμφιλεγόμενη υπόθεση: θετική η αντιμετώπιση από τη κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ που την διαπραγματεύτηκε και πίστευε στη λογική της λύσης σε χρόνια προβλήματα που η Συμφωνία εγκαινίαζε, αρνητική για τη Νέα Δημοκρατία, που ούσα αξιωματική αντιπολίτευση, στηλίτευε τη Συμφωνία ως μια αρνητική εξέλιξη. Ωστόσο, αναλαμβάνοντας τα ηνία της κυβέρνησης, μετά τις εκλογές του 2019, η αντιμετώπιση της ως προς τη Συμφωνία μεταβλήθηκε. Η Νέα Δημοκρατία υποστήριξε ότι καθώς η Συμφωνία δεσμεύει τη χώρα διεθνώς, θα τη σεβαστεί. Επόμενο βήμα αποτελούσε η λήψη σχετικών μέτρων από πλευράς ελληνικής κυβέρνησης προκειμένου αμφότερα μέρη να επωφεληθούν από τη Συνθήκη. Όσον αφορά τα εταιρικά εμπορικά προϊόντα ελληνικής προέλευσης αποτέλεσαν μια από τις προκλήσεις κατά τη διάρκεια διαπραγμάτευσης της Συμφωνίας τα οποία έμενε να διευθετηθούν μετά τη σύναψη της Συμφωνίας από τις κυβερνήσεις και τις επιχειρηματικές κοινότητες των δύο χωρών. Στην ανάλυση που ακολουθεί δίνεται, κυρίως, έμφαση στις αντιδράσεις του ΣΥΡΙΖΑ και της ΝΔ όσον αφορά την εφαρμογή της Συμφωνίας στα εμπορικά προϊόντα και σήματα.

Στο τελευταίο μέρος της παρούσας εργασίας, εξετάζεται η επίδραση των παραγωγικών φορέων, κυρίως της Ελλάδας, μετά την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών. Τα κενά περί σημάτων και προϊόντων που δε μπόρεσαν να επιλυθούν στη διάρκεια διαπραγμάτευσης της Συμφωνίας, αλλά ορίστηκε να επιλυθούν σε δεύτερο χρόνο

¹ Για περαιτέρω ανάλυση της Συμφωνίας των Πρεσπών βλ. Κοτζιάς (2020), Μαλλιός (2018), και Συρίγος & Χατζηβασιλείου (2019).

από παραγωγούς δύο κρατών, δημιούργησαν ερωτηματικά στους επιχειρηματίες της Ελλάδας, με αποτέλεσμα να σημειωθούν έντονες αρνητικές αντιδράσεις ως προς τα οφέλη της Συμφωνίας και συγκεκριμένα ως προς τα σήματα το πρώτο διάστημα μετά την υπογραφή της Συνθήκης. Υπήρξε, ωστόσο, κωλυσιεργία στην κατοχύρωση των εμπορικών σημάτων και προϊόντων που φέρουν τον όρο «Μακεδονία» ή τα παράγωγα αυτού από ελληνικής πλευράς. Μετά το πέρας τριετίας, ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βόρειας Ελλάδας (ΣΕΒΕ) κατάφερε να κατοχυρώσει για τα μέλη του συλλογικό σήμα, ώστε οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη περιοχή της Μακεδονίας να μπορέσουν να κάνουν χρήση του νέου σήματος. Το ερώτημα που διερευνάται στην ενότητα είναι ποιος ευθύνεται για την κωλυσιεργία από ελληνικής πλευράς. Οι παραγωγικοί φορείς που εξέφρασαν την άποψή τους επί του ζητήματος της κατοχύρωσης ήταν ο Σύνδεσμος Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος, ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος, το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης και το Επιμελητήριο Δράμας. Τέλος, αναλύονται οι πρακτικές που ακολούθησαν τα πολιτικά κόμματα στις διαπραγματεύσεις με τους Έλληνες παραγωγούς, καθώς και οι προοπτικές που ανοίγονται το πολιτικό σκηνικό μέσω της διευθέτησης του ζητήματος των εμπορικών σημάτων.

Η παρούσα έκθεση συμπεραίνει ότι καθίσταται επιτακτική η ανάγκη επίτευξης μιας νέας ειδικής συμφωνίας εκ μέρους των δύο χωρών που να περιλαμβάνει επίλυση στο πεδίο σημάτων αλλά και των σχολικών εγχειριδίων (τα οποία επίσης χρήζουν διευθέτησης), που να στοχεύει στην αποφυγή πρόκλησης οποιουδήποτε κινδύνου σύγχυσης στο σύνολο των καταναλωτών και στην προστασία των επιχειρήσεων δια της τήρησης των αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), που προωθούν τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς υπό συνθήκες ανόθευτου ανταγωνισμού και παροχής ίσων ευκαιριών σε όλους όσοι κινούνται στην ευρωπαϊκή αγορά.

Στην εργασία χρησιμοποιήθηκαν κυρίως δευτερογενείς πηγές, οι οποίες αναλύθηκαν με ποιοτικό τρόπο. Τα επιμέρους στοιχεία που απαρτίζουν την εργασία αποκομίστηκαν διαδικτυακά από επίσημους φορείς.

Κατοχύρωση εμπορικών προϊόντων και ΕΕ

Εν προκειμένω αναλύεται το περιεχόμενο των κανονισμών της ΕΕ ως προς την κατοχύρωση των προϊόντων προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης και των γεωγραφικών ενδείξεων, καθώς και η διαδικασία κατοχύρωσης, που ακολουθείται στα εμπορικά σήματα.

Τόσο η εθνική όσο και η ευρωπαϊκή νομοθεσία – μέσω της άμεσης εφαρμογής των Κανονισμών και Οδηγιών – αποβλέπουν στην προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας προκειμένου να διασφαλιστεί αποτελεσματικά ο φορέας του δικαιώματος έναντι πράξεων προσβολής. Διευκολύνεται έτσι, η εκμετάλλευση του διακριτικού γνωρίσματος και η προώθηση του ανταγωνισμού και της βιομηχανικής ανάπτυξης εφόσον καταδικάζονται πρακτικές αντιγραφής εμπορικών σημάτων, επωνυμιών ή γεωγραφικών ενδείξεων μιας άλλης επιχείρησης, που προκαλούν σύγχυση ή παραπλάνηση στο καταναλωτικό κοινό.²

Ειδική μνεία πρέπει να γίνει στις Προστατευόμενες Ονομασίες Προέλευσης (ΠΟΠ). Ουσιαστικά, ως προστατευόμενη ονομασία προέλευσης νοείται το τοπωνύμιο της περιοχής που καθορίζει το προϊόν, το οποίο προέρχεται από την ομώνυμη περιοχή. Η ποιότητα και τα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου προϊόντος οφείλονται αποκλειστικά ή τουλάχιστον σε μεγάλο βαθμό στο γεωγραφικό περιβάλλον της παραγωγής του. Η ΠΟΠ ταυτοποιεί ένα προϊόν όχι μόνο βάσει του τόπου εκ του οποίου προέρχεται και στον οποίο εκτελούνται τα στάδια παραγωγής, αλλά και βάσει της ποιότητας και των χαρακτηριστικών του, που οφείλονται στη γεωγραφική του προέλευση. Όσον αφορά στις Προστατευόμενες Γεωγραφικές Ενδείξεις (ΠΓΕ), πρόκειται για ενδείξεις δηλωτικές της γεωγραφικής προέλευσης του προϊόντος, στην οποία λαμβάνει χώρα τουλάχιστον ένα από τα προβλεπόμενα στάδια παραγωγής. Οι ενδείξεις αυτές δηλώνουν το τοπωνύμιο περιοχής, που χαρακτηρίζει υπό προϋποθέσεις το προϊόν και του οποίου η ποιότητα και φήμη δύναται να αποδοθούν στο γεωγραφικό περιβάλλον προέλευσης. Μάλιστα, οι εν λόγω ονομασίες προέλευσης και γεωγραφικές ενδείξεις συνιστούν «οιονεί συλλογικά διακριτικά γνωρίσματα» και όχι ιδιαίτερα διακριτικά γνωρίσματα μιας επιχείρησης. Αυτό συμβαίνει διότι ενσωματώνουν μια «συλλογική good will» – που γίνεται να αξιοποιηθεί από όλες τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις – και δεν διακρίνουν τα προϊόντα κατά πηγή προέλευσής τους, δηλαδή την επιχείρηση από την οποία προέρχονται, αλλά κατά τη γεωγραφική τους προέλευση, με αποτέλεσμα να αποτελούν διακριτή έννοια από αυτή του εμπορικού σήματος.

Προκειμένου να αναγνωριστεί ένα τοπωνύμιο ως ΠΟΠ ή ως ΠΓΕ απαιτείται να συντρέχουν ορισμένες ουσιαστικές προϋποθέσεις, η σημαντικότερη εκ των οποίων είναι

² Βλ. Υπουργείο Εξωτερικών, Χρυσάνθης, Χ. «Νομικά ζητήματα για τα εμπορικά σήματα, τις επωνυμίες και τις γεωγραφικές ενδείξεις από τη συμφωνία των Πρεσπών», Υπουργείο Εξωτερικών δημοσιευμένο στο https://www.google.com/url?sa=t&ret=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKFwih6uvk9u39AhXsRvEDHbSZAAoQFnoECAoQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.mfa.gr%2Fimages%2Fdocs%2Feidikathemata%2Fchristos_chrysanthis.doc&usq=AOvVaw2REgaStHFvzV-zMyszY1PW

να θεωρείται το συγκεκριμένο προϊόν ευρύτερα γνωστό στο καταναλωτικό κοινό. Ως προς την ΠΟΠ κατηγορία συνάγεται ότι το προϊόν επιβάλλεται να είναι τυπικό της περιοχής παραγωγής και η τυπικότητα αυτή να οφείλεται κατά κύριο λόγο στο γεωγραφικό περιβάλλον της περιοχής, το οποίο περιέχει φυσικής και τεχνικής φύσης συντελεστές. Κάθε οργάνωση παραγωγών, μεταποιητικών ή τυποποιητών συσκευαστών γεωργικού προϊόντος ή ακόμα οποιοσδήποτε αναμένεται να αποκομίσει οικονομικά οφέλη, έχουν την ευχέρεια να υποβάλλουν αίτηση στην αρμόδια υπηρεσία για να αναγνωρισθεί το ιδιαίτερο καθεστώς προστασίας. Ενισχύεται ακόμα περισσότερο και η θέση ότι πρόκειται για συλλογικά διακριτικά γνωρίσματα, τα οποία επιτρέπεται να κατατεθούν ως συλλογικά σήματα, αλλά δεν αποτελούν αντικείμενα απόλυτου δικαιώματος, καθώς εκ της φύσεως τους απαγορεύεται να μονοπωληθούν. (Γρηγορίου, 2020).

Η αρχική κατοχύρωση και οι τυχόν μετέπειτα τροποποιήσεις των ΠΟΠ και ΠΓΕ ενδείξεων επιτυγχάνεται στο κοινοτικό επίπεδο μέσα από την εφαρμογή τεσσάρων κανονισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που έχουν επικυρωθεί από την Ελλάδα (510/2006, 1151/2012, 2019/787, 1308/2013), συνθέτοντας έτσι και το νομοθετικό τους πλαίσιο. Βέβαια, είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί ότι η γενικότερη νομοθεσία ως προς τις παραπάνω έννοιες είναι διάσπαρτη σε περισσότερα νομοθετήματα (Συνθήκη της Λισαβόνας, Διεθνής Σύμβαση Παρισίων, το Πρωτόκολλο TRIPS της Διεθνούς Συνθήκης για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), χωρίς να παρουσιάζεται συστηματική ομοιομορφία, ενώ παράλληλα στις διεθνείς συμβάσεις και στη νομοθεσία της ΕΕ γίνεται αντιδιαστολή των όρων ΠΟΠ, ΠΓΕ και Εγγυημένα Παραδοσιακά προϊόντα (ΕΠΠ). Στα άρθρα 2 παρ. 1 και 1 της Διεθνούς Σύμβασης των Παρισίων και τα άρθρα 1 και 3 της Σύμβασης της Μαδρίτης περιλαμβάνονται διατάξεις που ορίζουν ειδική προστασία των εν λόγω ενδείξεων. Από την άλλη, βασικό χαρακτηριστικό της συμφωνίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου (TRIPS) αποτελεί η υποχρέωση προστασίας των ονομασιών προέλευσης και γεωγραφικών ενδείξεων από τα κράτη που την έχουν υπογράψει και κυρώσει κατά το δίκαιο για τον αθέμιτο ανταγωνισμό, ενώ δηλώνεται ρητώς και το απαράδεκτο καταχώρισης των εν λόγω ενδείξεων ως σήματα (Λιακόπουλος, 2000 : 406).

Η κατοχύρωση λοιπόν, γίνεται με την κατάθεση της αίτησης καταχώρισης της προστατευόμενης ονομασίας στο ενιαίο μητρώο ΠΟΠ και ΠΓΕ της ΕΕ, χωρίς να απαιτείται προηγουμένως κατοχύρωση σε εθνικό επίπεδο. Παρόλα αυτά, βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) χρειάζεται να υπάρχει ένας βαθμός κρατικής μέριμνας και πρωτοβουλίας, και σε ορισμένες περιπτώσεις, ένας βαθμός πολιτικής συναίνεσης μεταξύ των κρατών-μελών. Εξάλλου, εν αντιθέσει με τη διαδικασία που ακολουθείται στα εμπορικά Σήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΕ), όπου η αίτηση υποβάλλεται ατομικά από ιδιώτη, το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος, στο έδαφος του οποίου λαμβάνει χώρα η παραγωγή του προστατευόμενου προϊόντος ή ομάδες – ακόμα και άνευ νομικής υποστάσεως – στις οποίες συμμετέχουν οι παραγωγοί ή μεταποιητές του προϊόντος υποχρεούνται να προβούν στην κατάθεση της αίτησης. Σύμφωνα με το άρ. 8 του Κανονισμού 1151/2012 η αίτηση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει και ορισμένα στοιχεία,

δηλαδή το όνομα και τη διεύθυνση της ομάδας και τις προδιαγραφές του προϊόντος, καθώς χωρίς αυτά κρίνεται απαράδεκτη (Χριστοφορίδου, 2018).

Η ενδιαφερόμενη ομάδα που συντάσσει την αίτηση καταχώρισης είναι επιφορτισμένη με την κατάθεση της τελευταίας και ενώπιον των αρμόδιων τοπικών αρχών, προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι προβλεπόμενοι μηχανισμοί ελέγχου και πιστοποίησης σε εθνικό επίπεδο. Εξετάζεται δηλαδή, κατά πόσο είναι επιτρεπτή η χορήγηση τέτοιας νομιμοποίησης στους εκάστοτε κρατικούς, συλλογικούς φορείς ή και ιδιώτες. Το μεταγενέστερο στάδιο, που ακολουθεί είναι η εκκίνηση διαδικασιών ενστάσεων σε εθνικό επίπεδο, εφόσον έχουν τηρηθεί οι διαδικασίες δημοσιότητας. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να προσβάλλει την παραπάνω αίτηση, όταν συντρέχει στο πρόσωπό του έννομο συμφέρον, προβάλλοντας ως λόγο την παραβίαση των υποχρεώσεων ή τη μη συνδρομή των εννοιολογικών στοιχείων μιας προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης ή γεωγραφικής ένδειξης βάσει του άρ. 5 του Κανονισμού 1151/2012³⁶⁵. (Γρηγορίου, 2020).

Κατόπιν, οι αρμόδιες εθνικές αρχές μεταβιβάζουν τον φάκελο στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αφενός έχοντας προηγουμένως εξετάσει ότι δεν συντρέχει κάποιο κώλυμα ή λόγος απαραδέκτου, αφετέρου δηλώνοντας ότι η ονομασία πληροί τις προϋποθέσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβαίνει με τη σειρά της σε ενδελεχή έλεγχο, ιδίως ως προς τη τήρηση της νομοθεσίας της Ένωσης και εφόσον έχουν ληφθεί υπόψη και τα συμφέροντα και των υπολοίπων, δημοσιεύει ένα ενιαίο έγγραφο στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, που σχετίζεται με την εκάστοτε αίτηση, παραπέμποντας και στις τηρούμενες προδιαγραφές. Από τη δημοσίευση της αίτησης και μέχρι το πέρας τριών μηνών, οι αρχές του κάθε κράτους-μέλους ή τρίτης χώρας, ή και κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου, που έχει την έδρα του σε τρίτη χώρα, από τη στιγμή που διαθέτουν ειδικό δημόσιο συμφέρον δύνανται να εγείρουν ένσταση. Καθ' όλη τη διάρκεια αξιολόγησης των ενστάσεων, τα κράτη-μέλη μπορούν να παρέχουν στην αιτηθείσα ένδειξη ένα είδος μεταβατικής εθνικής προστασίας, κυρίως μέσω θεσπιζόμενων μέτρων, τα αποτελέσματα των οποίων ανάγονται σε επίπεδο εθνικής εμβέλειας. Μετά το πέρας αυτών των σταδίων, ακολουθεί η έκδοση εκτελεστικής πράξης από την Επιτροπή, η οποία αποφασίζει τελικώς υπέρ ή κατά της αιτηθείσας ένδειξης ως ΠΟΠ προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης και ΠΓΕ για το κράτος-μέλος που έχει αιτηθεί, ενώ με την δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ αποκτά πλήρη νομική ισχύ.

Τηρώντας τη διαδικασία που περιγράφεται ανωτέρω, εκκινεί η παροχή της προβλεπόμενης προστασίας από το σύνολο των διατάξεων της ΕΕ. Με την κατοχύρωση των ΠΟΠ και ΠΓΕ εμποδίζεται βάσει των αρχών της αποκλειστικότητας και της χρονικής προτεραιότητας, η απόκτηση μεταγενέστερου εμπορικού σήματος, που περιλαμβάνει όμοια ή παρόμοια στοιχεία με προγενέστερη προστατευόμενη ένδειξη. Άλλωστε, η Συνθήκη της Λισαβόνας αναγράφει ότι οι ΠΓΕ φέρουν υπέρτερη νομική ισχύ σε σχέση με τα εμπορικά σήματα, τα οποία μπορεί να έχουν κατοχυρωθεί πολύ νωρίτερα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν λοιπόν, οι περιπτώσεις σύγκρουσης των σημάτων της ΣΕΕ με τις ενδείξεις των ΠΟΠ και ΠΓΕ, όταν δηλαδή «τα πεδία δύο διακριτικών γνωρισμάτων

τέμνονται». Οι «γνήσιες» συγκρούσεις των δικαιωμάτων, επιλύονται με την ανάδειξη ως υπέρτερης της μίας από τις συγκρουόμενες ενδείξεις και τον αποκλεισμό της άλλης ως παράνομης. Αυτή η πρακτική υιοθετείται από την πλειοψηφία των κρατών μελών της ΕΕ. Μέσα από τη συνδυαστική εφαρμογή των Κανονισμών της ΕΕ (2017/1001, 1151/2012, 1308/2013, 251/2014, 787/2019) προκρίνεται η αρχή της χρονικής προτεραιότητας, σύμφωνα με την οποία κρίσιμη θεωρείται η προγενέστερη ημερομηνία κατάθεσης. Παρόλα αυτά, προβλέπονται και μηχανισμοί μετάθεσης και διάσπασης αυτής της προτεραιότητας. Πάντως, ο ευρωπαϊκός νομοθέτης στρέφει κυρίως το ενδιαφέρον του στην προστασία προϊόντων μέσω των οποίων δηλώνεται η προέλευση, η ποιότητα ή ορισμένα χαρακτηριστικά των εν λόγω αγαθών. (Γρηγορίου, 2020).

Από την άλλη, η παραχώρηση αποκλειστικής χρήσης του εμπορικού σήματος απαιτεί την τήρηση μιας διαφορετικής διαδικασίας, αφενός μεν τη διοικητική παραδοχή της σχετικής ένδειξης σήματος και αφετέρου την καταχώριση του σήματος κατόπιν της νόμιμης παραδοχής του στο βιβλίο σημάτων της ΕΕ. Προβλέπεται βάσει του ν. 4072/2012, η δήλωση κατάθεσης ενώπιον της Διεύθυνσης Εμπορικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας, η οποία επιβάλλεται να περιέχει ελάχιστα στοιχεία, ώστε να καθίσταται δυνατή η ταυτοποίηση των σημαινόμενων προϊόντων και ο προσδιορισμός της μελλοντικής προστασίας. Η Υπηρεσία Σημάτων είναι αυτή που εξετάζει αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των άρ. 135 και 136 και στις περιπτώσεις που ο καταθέτης συμμορφώνεται πλήρως, δημιουργείται δικαίωμα προσδοκίας υπέρ του τελευταίου, ενώ παράλληλα καθορίζεται και η χρονική προτεραιότητα της δήλωσης έναντι άλλων δηλώσεων, με αποτέλεσμα την έναρξη της διάρκειας προστασίας - στοιχείο που απονέμεται μέσω του Κανονισμού 2017/1001 της ΕΕ. Καινοτομία του ευρωπαϊκού νομοθέτη συνιστά και η δυνατότητα του καταθέτη σήματος να διεκδικήσει την αρχαιότητα του σήματος εντός του συγκεκριμένου κράτους μέλους, όταν προκύπτει ταυτόσημο σήμα για προϊόντα που ταυτίζονται ή εμπεριέχονται σε εκείνα της αρχικής καταχώρισης (Μαρίνος, 2016).

Έτσι, η Διοικητική Επιτροπή Σημάτων (ΔΕΣ), ούσα υπεύθυνη για τον έλεγχο νομιμότητας (έλεγχος όσον αφορά στο αν συντρέχουν λόγοι απόλυτου ή σχετικού απαραδέκτου) των εκάστοτε αιτήσεων, εκδίδει ατομική διοικητική πράξη διά μέσου των υπαλλήλων της, που αποφασίζουν κατά δέσμια αρμοδιότητα. Είναι υποχρεωμένοι, δηλαδή, να προβούν στην έκδοση της εφόσον συντρέχουν οι προβλεπόμενες από τους κανόνες δικαίου προϋποθέσεις. Εάν η καταχώριση είναι απαράδεκτη, ο αιτών καλείται να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για την άρση των τυχόν κωλυμάτων και κατά συνέπεια τη δυνατότητα δημοσίευσης εντός μηνός από την ημερομηνία κατάθεσης στο διαδικτυακό τόπο της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου (ΓΓΕ). Αναγκαίο είναι να διευκρινιστεί ότι κάθε τρίτος μπορεί να ασκήσει ανακοπή κατά αυτής της πράξης, εφόσον συντρέχει στο πρόσωπό του έννομο συμφέρον, ενώ κατά απορριπτικών αποφάσεων είναι δυνατή η προσφυγή στα διοικητικά δικαστήρια. Μετά την απόδοση του σχετικού πιστοποιητικού από το Γραφείο του Σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρέχει το αποκλειστικό δικαίωμα προστασίας, το οποίο διαθέτει διαπλαστική ενέργεια, στον δικαιούχο, ήτοι εξουσία θέσης

του σηματοδοτημένου εμπορεύματος σε πρώτη κυκλοφορία, κατοχή προς εμπορία, εξουσία εισαγωγής και εξαγωγής, εξουσία χρήσης σε διαφήμιση (Μαρίνος, 2016).

Η Συμφωνία των Πρεσπών και τα Εμπορικά Σήματα

Το κεντρικό ερώτημα που πραγματεύεται η παρακάτω ενότητα σχετίζεται με το κατά πόσο η Συμφωνία των Πρεσπών επιλύει τα ζητήματα που απορρέουν από την κοινή χρήση του όρου «Μακεδονία» εκ μέρους των δύο κρατών: Ελλάδα και Βόρειας Μακεδονίας.

Είναι αναγκαίο να επισημανθεί ότι η συμφωνία των Πρεσπών συνιστά τη διακρατική συμφωνία μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας που συνομολογήθηκε στις 12 Ιουνίου του 2018. Η επίσημη ονομασία της είναι «Τελική Συμφωνία για την επίλυση των διαφορών, οι οποίες περιγράφονται στις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφάλειας των Ηνωμένων Εθνών 817/1993 και 845/1993, τη λήξη της Ενδιάμεσης Συμφωνίας του 1995 και την εδραίωση στρατηγικής εταιρικής σχέσεως μεταξύ των μερών». (Συρίγος & Χατζηβασιλείου, 2018: 28). Η Συμφωνία των Πρεσπών ουσιαστικά διαμορφώνει τις κατάλληλες συνθήκες για την αντιμετώπιση των αντιδικιών, την καλλιέργεια στενότερων πολιτικών σχέσεων και την οικονομική ανάπτυξη του περιφερειακού υποσυστήματος της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Το άρθρο 1 παρ. 3 στοιχείο θ' της Συμφωνίας αποτελεί την κεντρική διάταξη σε σχέση με τα εμπορικά ζητήματα ως προς τη χρήση του όρου «Μακεδονία» ή «Βόρεια Μακεδονία» στις εμπορικές επωνυμίες, τα εμπορικά σήματα και τις γεωγραφικές ενδείξεις προϊόντων. Μάλιστα, προβλέπεται η συγκρότηση μιας διεθνούς ομάδας ειδικών-εμπειρογνομόνων, αποτελούμενης από εκπροσώπους και των δύο συμβαλλόμενων μερών, που με τη συνεισφορά του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) και του Διεθνούς Οργανισμού Τυποποίησης (ΔΟΤ) θα επιβλέπουν την υλοποίηση των συμφωνημένων διατάξεων φέρνοντας τις επιχειρηματικές κοινότητες των δύο κρατών σε διάλογο ώστε να επιλύσουν τα θέματα περί σημάτων. Με τη Συμφωνία των Πρεσπών δίνεται το έναυσμα για την επίτευξη αμοιβαίου διαλόγου μεταξύ των δύο επιχειρηματικών κοινοτήτων των δύο χωρών, χωρίς να επηρεάζεται η ισχύς των σημάτων που έχουν ήδη καταχωρηθεί από τις ελληνικές επιχειρήσεις και εμπεριέχουν αναφορές στην ονομασία «Μακεδονία» σε ευρωπαϊκό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, με αποτέλεσμα οι εν λόγω διατυπώσεις να είναι απολύτως συμβατές αφενός με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, αφετέρου με το διεθνές δίκαιο και ιδίως τη Σύμβαση της Μαδρίτης, που προβλέπει την διεθνή κατάθεση σήματος. Στόχος είναι η επίτευξη μιας νέας ειδικής συμφωνίας, όπως διαπιστώνεται ρητώς και από το άρθρο 1 της Συμφωνίας, για την αντιμετώπιση του πραγματικού προβλήματος που εντοπίζεται κυρίως στις γεωγραφικές ενδείξεις. Γι' αυτό καθίσταται αναγκαία η αναζήτηση κοινών αποδεκτών λύσεων εκ μέρους των δύο χωρών μέσω της υιοθέτησης πρακτικών που να προσανατολίζονται στην αποτελεσματική διαφοροποίηση και την αποτροπή σύγχυσης και παραπλάνησης του καταναλωτικού κοινού (Αντωνόπουλος, 2002).

Εν προκειμένω, εγείρεται προβληματισμός σχετικά με τη συνύπαρξη της από κοινού χρήσης του όρου «Μακεδονία» εκ μέρους των επιχειρηματικών κοινοτήτων και κυβερνητικών αρχών των δύο χωρών. Από τη Συμφωνία των Πρεσπών, ρητά προκύπτει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη δέχονται πως οι όροι «Μακεδονία» και «Μακεδονικός» αναφέρονται σε διαφορετικό ιστορικό πλαίσιο και αφορούν διαφορετική πολιτιστική

κληρονομιά, ενώ το γειτονικό κράτος δεσμεύεται ρητώς να χρησιμοποιεί τη συνταγματική του ονομασία απέναντι στους επιχειρηματίες και τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες στο έδαφός του. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι το κράτος της Βόρειας Μακεδονίας κάθε φορά που προβαίνει στην χορήγηση εταιρικών πιστοποιητικών ή πιστοποιητικών καταχώρισης εμπορικών σημάτων επιβάλλεται να αυτοπροσδιορίζεται ως «Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας», μετά την υπογραφή της Συμφωνίας. Προβλέπεται επίσης, ότι η παρούσα εμπορική χρήση δεν επηρεάζεται, αλλά περιορίζεται μόνο στις αγορές στις οποίες κυκλοφορούν ήδη προϊόντα που φέρουν στο σήμα τους τις ενδείξεις «Μακεδονία» και «μακεδονικός», χωρίς να περιλαμβάνεται η επέκταση σε νέες αγορές ή η κατάθεση νέων εμπορικών σημάτων, επωνυμιών ή και γεωγραφικών ενδείξεων.

Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, οι Αρχές και τα δικαστήρια τρίτων χωρών δεν υπόκεινται σε καμία δέσμευση ως προς αυτά που ορίζονται στη διμερή Συμφωνία. Κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, οι περισσότερες χώρες αντιμετωπίζουν επιφυλακτικά τις διμερείς συμφωνίες, προκειμένου να αποφεύγεται η σύγχυση του καταναλωτικού κοινού. Η θέση αυτή ενισχύεται και λόγω της κύρωσης – εκ μέρους της πλειονότητας των κρατών – της Διεθνούς Σύμβασης των Παρισίων 1883, η οποία καθορίζει την απαγόρευση πράξεων αθέμιτου ανταγωνισμού και παραπλανητικών ενδείξεων σε ζητήματα που σχετίζονται με την προέλευση των προϊόντων. Η Συμφωνία των Πρεσπών δεν είναι δεσμευτική, αλλά ούτε και τελείως αδιάφορη για τις δικαστικές αποφάσεις των τρίτων χωρών σε υποθέσεις παραπλάνησης του καταναλωτικού κοινού εξαιτίας της προέλευσης των αγαθών που προσέρχονται στις αγορές τους. Τα εθνικά δικαστήρια κάθε χώρας, έχοντας ως βάση την αντίληψη του καταναλωτικού κοινού, που διαμένει σε αυτά και τηρώντας το εσωτερικό τους δίκαιο, δεν δεσμεύονται από την επίσημη ονομασία μιας χώρας. Ωστόσο, μια διμερής συμφωνία – που τυγχάνει ευρείας αποδοχής από τις επιχειρήσεις των συμβαλλομένων μερών – ως προς την χρήση γεωγραφικών όρων σε σήματα ή επωνυμίες δύναται να επηρεάσει την αντίληψη των καταναλωτών και να προκαλέσει σύγχυση όσον αφορά στην προέλευση των προϊόντων και των επιχειρήσεων κάθε χώρας (Χριστοφορίδου: 2018).

Επιπλέον, η είσοδος του κράτους της Βόρειας Μακεδονίας στην ΕΕ ενδέχεται να επιβαρύνει την κατάσταση βάσει του Κανονισμού 2017/1001, καθώς τα εβδομήντα πέντε περίπου κατατεθειμένα εθνικά σήματά της, που περιλαμβάνουν την ονομασία «Macedonia» θα αποτελούν εμπόδιο για την κατοχύρωση νέων Ευρωπαϊκών Σημάτων από ελληνικές επιχειρήσεις, που επιθυμούν να προβούν σε χρήση του παραπάνω όρου. Ως προς το κομμάτι των ΠΟΠ και ΠΓΕ, η Βόρεια Μακεδονία έχει προβεί στην κατοχύρωση μίας ονομασίας προέλευσης, που περιέχει τον όρο «Μακεδονικός», ακολουθώντας στο πλαίσιο της ΕΕ το σύστημα που θέσπισε η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη της Λισαβόνας. Παράλληλα, η Ελλάδα έχει ήδη κατοχυρώσει ΠΓΕ για τη γεωγραφική περιοχή της Μακεδονίας για οίνο και τσίπουρο προτού τη σύναψη της Συμφωνίας των Πρεσπών.

Από την άλλη, και τα δέκα έξι καταχωρημένα σήματα της ΣΕΕ, που προέρχονται από ελληνικές επιχειρήσεις και φέρουν τις έννοιες «Μακεδονία» και «Μακεδονικό» δύναται να προκαλέσουν αντίστοιχα προβλήματα ως προς τις καταχωρήσεις σε επίπεδο

της ΕΕ. Η προσωρινή λύση της αναγνώρισης της παρούσας εμπορικής χρήσης ως προς τα κατοχυρωμένα Ευρωπαϊκά Σήματα στο Ευρωπαϊκό Μητρώο δεν οδηγεί σε ικανοποιητικά αποτελέσματα, ιδίως στην περίπτωση του ζητήματος των καταχωρημένων εθνικών σημάτων της Βόρειας Μακεδονίας. Η αυτόματη αναγνώριση των σημάτων της γειτονικής χώρας θα έχει ως συνέπεια την αδυναμία των ελληνικών επιχειρήσεων να αποκτήσουν Ευρωπαϊκό Σήμα, που να περιέχει τον όρο «Μακεδονία» και γι' αυτό απαιτείται η σύμπραξη αμφότερων επιχειρηματικών κοινοτήτων σε κλίμα διαλόγου ώστε να υιοθετηθεί μια ολική λύση στις εμπορικές τους συναλλαγές στο πνεύμα των διατάξεων του ενωσιακού δικαίου.

Ο Σύνδεσμος Εξαγωγέων Ελλάδος, στην προσπάθειά του να διασφαλίσει την ελληνικότητα των προϊόντων που φέρουν την ονομασία «Μακεδονία» και «Μακεδονικός» προχώρησε στην υιοθέτηση της πρακτικής του συλλογικού σήματος της ΕΕ.³ Ο ΣΕΒΕ κατέθεσε τη σχετική αίτηση ενώπιον του Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της ΕΕ (EUIPO), δηλαδή του Γραφείου Σημάτων στο Αλικάντε στις 17 Νοεμβρίου του 2019, ώστε να επιτευχθεί ο προσδιορισμός της προέλευσης των προϊόντων που είτε παράγονται είτε παρέχονται από τις επιχειρήσεις των μελών της επιχειρηματικής ένωσης που δραστηριοποιούνται στη γεωγραφική περιοχή της Μακεδονίας. Βάσει των διατάξεων περί συλλογικού σήματος, τα μέλη του δικαιούχου φορέα, που αιτείται την κατοχύρωση συλλογικού σήματος έχουν το δικαίωμα χρήσης και οικονομικής εκμετάλλευσης του σήματος κατά το άρθρο 125, ενώ μη μέλη της ένωσης δε δικαιούνται να εκμεταλλεύονται το συλλογικό σήμα μέχρις ότου να αιτηθούν την είσοδό τους στο Σύνδεσμο ως μέλη.

Είναι αναγκαίο να επισημανθεί ότι κατά παρέκκλιση από τα ατομικά εμπορικά σήματα της ΕΕ (ΣΕΕ), τα συλλογικά δύνανται να αποτελούνται από ενδείξεις που χρησιμεύουν στο εμπόριο για τον προσδιορισμό της γεωγραφικής προέλευσης των προϊόντων, υποδεικνύοντας την προέλευση από μια γεωγραφική περιοχή. Βέβαια, η δικαιούχος Ένωση, η οποία έχει κατοχυρώσει το συλλογικό σήμα που περιλαμβάνει ένδειξη προέλευσης, στερείται του δικαιώματος να απαγορεύσει σε τρίτους την εμπορική χρήση τέτοιων σημείων ή ενδείξεων. Μοναδική προϋπόθεση της δυνατότητας χρήσης της γεωγραφικής ένδειξης από πλευράς τρίτης επιχείρησης είναι η χρήση αυτή να γίνεται σύμφωνα με την καλή πίστη, χωρίς να παραβιάζεται η έννοια των χρηστών ηθών. (Μαρίνος, 2016). Περαιτέρω, οι διατάξεις του Κανονισμού 2017/1001 ορίζουν ότι η ένωση επαγγελματιών ή το εκάστοτε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου υποχρεούται να προβεί πέρα από την κατάθεση της αίτησης καταχώρισης συλλογικού ΣΕΕ και σε επιπλέον κατάθεση του σχετικού κανονισμού χρήσης, ο οποίος αναγράφει και το σύνολο των δικαιούμενων προσώπων ως προς την αξιοποίηση του σήματος. Ο ΣΕΒΕ τήρησε τις παραπάνω διατυπώσεις και κατέθεσε εμπροθέσμως τον κανονισμό χρήσης στο Γραφείο του Αλικάντε, αλλά προέκυψε ζήτημα όσον αφορά ενώσεις επιμελητηρίων της γειτονικής χώρας, οι οποίες εκκινούσαν διαδικασίες ανακοπής του συλλογικού σήματος. Η λύση που δόθηκε ήταν η διαίρεση του σήματος σε κλάσεις και η σταδιακή του κατοχύρωση, αρχικά

³ Το συλλογικό σήμα της ΕΕ υποδεικνύει ότι τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που προστατεύονται από αυτό προέρχονται από μέλη ένωσης και μπορεί να χρησιμοποιείται μόνο από αυτά.

για τις κλάσεις που δεν ήταν αντικείμενο ανακοπής, αλλά και εν συνεχεία για όλες τις κλάσεις. Τελικά μετά από τρία έτη, το Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της ΕΕ (EUIPO), δηλαδή το Γραφείο Σημάτων και το Δικαστήριο της ΕΕ απέρριψαν όλες τις ανακοπές των επιχειρήσεων της Βόρειας Μακεδονίας ως απαράδεκτες λόγω ελλείψεως νόμιμου βάσεως.

Με βάση τα όσα αναλύθηκαν ανωτέρω συνάγεται ότι η Συμφωνία των Πρεσπών μετέθεσε το ζήτημα της λύσης των εμπορικών σημάτων προς διαχείριση από τις επιχειρηματικές κοινότητες των δύο χωρών, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να έρθουν σε ένα καλή τη πίστη διάλογο ώστε να επιδιώξουν θετικά αποτελέσματα και να αποφασίσουν έναν εποικοδομητικό και επωφελή τρόπο εμπορικής τους διασύνδεσης.

Αντιδράσεις ΝΔ – ΣΥΡΙΖΑ ως προς την κατοχύρωση εμπορικών προϊόντων

Το κεντρικό ερώτημα που πραγματεύεται η παρούσα ενότητα σχετίζεται με τις αντιδράσεις του ΣΥΡΙΖΑ και της ΝΔ κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων της Συμφωνίας και του κατά πόσο υπήρξε διάθεση ουσιαστικής επίλυσης της διένεξης.

Η 17η Ιουνίου 2018 αποδείχθηκε μια ιστορική ημέρα για μια περιοχή που εξακολουθεί να είναι ένα πεδίο πολιτικών αντιπαραθέσεων για σχεδόν τριάντα χρόνια. Οι πρωθυπουργοί της Ελλάδας και της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας, Αλέξης Τσίπρας και Ζόραν Ζάεφ, καθώς και η Ύπατος Εκπρόσωπος της ΕΕ για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Αολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), Φεντερίτσα Μογκερίνι και ο Επίτροπος της ΕΕ για τις διαπραγματεύσεις Πολιτικής Γειτονίας και Διεύρυνσης, Γιοχάνες Χαν, ήταν παρόντες όταν οι δύο υπουργοί Εξωτερικών, Νίκος Κοτζιάς και Νικόλα Ντιμιτρόφ, υπέγραψαν τη συμφωνία στο χωριό Ψαθάδες, στις όχθες της λίμνης Πρέσπας, όπου συναντώνται τα σύνορα Ελλάδας, Αλβανίας και Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας. Επίσης, ο Μάθιου Νίμιτς, ειδικός Εκπρόσωπος του ΟΗΕ για τη διένεξη για την ονομασία μεταξύ των δύο χωρών, παρακολούθησε την τελετή υπογραφής και επαινέσε και τις δύο πλευρές για το όραμα και το πολιτικό τους θάρρος, που τελικά αποδείχθηκε ικανό να αποφέρει καρποφόρα αποτελέσματα. Και τα δύο μέρη δεσμεύτηκαν να είναι στενοί εταίροι και σύμμαχοι, πράγμα που θα σήμαινε ότι η Ελλάδα θα τερμάτιζε την «πολιτική αποκλεισμού» της και δεν θα ασκούσε βέτο σε καμία αίτηση της Δημοκρατίας της Μακεδονίας σε διεθνείς, πολυμερείς και περιφερειακούς οργανισμούς.

Η επιτυχία της διαπραγμάτευσης μεταξύ των δυο χωρών στο άρθρο 1 , παράγραφος 3 έγκειται στο γεγονός ότι προέβλεπε ότι εντός του 2019 θα έπρεπε συγκροτηθεί μια Διεθνής Ομάδα Ειδικών από εκπροσώπους των δύο κρατών στο πλαίσιο της ΕΕ με την κατάλληλη συνεισφορά των Ηνωμένων Εθνών (ΗΕ) και του ΔΟΤ. Μακροπρόθεσμη στόχευση για αυτή την προσπάθεια αποτελούσε η εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτών λύσεων για τα ζητήματα των εμπορικών επωνυμιών, των εμπορικών σημάτων και άλλων συναφών ζητημάτων που προκύπτουν από την εμπορική χρήση του όρου «Μακεδονία».

Η σπουδαιότερη επιτυχία με αυτή τη στρατηγική κίνηση ήταν ότι αυτές η λύση στο πρόβλημα των σημάτων θα προέκυπτε μέσα από διάλογο στον οποίο θα συμμετείχαν οι επιχειρηματικές κοινότητες των δύο χωρών, διαπραγματευόμενοι στη λογική της «εμπιστοσύνης», η οποία είχε ήδη καλλιεργηθεί σε υψηλό πολιτικό επίπεδο κατά τη διαπραγμάτευση της Συμφωνίας των Πρεσπών (Ν. Κοτζιάς, 2020). Επιπρόσθετα, οι δυο πλευρές που υπέγραψαν τη συμφωνία είχαν δηλώσει ότι μέχρι να εξευρεθεί μια αμοιβαία αποδεκτή συμφωνία δεν θα επηρεαζόταν η ισχύουσα εμπορική χρήση. Δηλαδή, προβλεπόταν η μη επέκταση σε νέες αγορές με βάση εμπορική επωνυμία, σήμα, ή γεωγραφική ένδειξη που χρησιμοποιείται σήμερα σε άλλες αγορές. Ομοίως, δεν προβλεπόταν και η κατάθεση νέων εμπορικών σημάτων, ή νέων επωνυμιών, ή γεωγραφικών ενδείξεων σύμφωνα με την Συμφωνία των Πρεσπών σε συνδυασμό με το γεγονός ότι στο παρελθόν και οι δυο χώρες είχαν κυρώσει τη Διεθνή Σύμβαση Παρισίων του 1883 και συγκεκριμένα το Άρθρο 10 περί απαγόρευση αθέμιτου ανταγωνισμού. Για

τον ΣΥΡΙΖΑ, το πιο σημαντικό ήταν να αναλάβει τα καθήκοντα της όσο το δυνατόν γρηγορότερα η Επιτροπή Εμπειρογνομώνων, ώστε οι επιχειρηματικές κοινότητες της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας να εκκινήσουν τον μεταξύ τους διάλογο στο πνεύμα της Συμφωνίας των Πρεσπών. Μετά την υπογραφή της Συμφωνίας πράγματι η επιτροπή ειδικών με επικεφαλής από την ελληνική πλευρά την καθηγήτρια Φωτεινή Παζαρτζή συνεδρίασε με την αντίστοιχη επιτροπή της Βόρειας Μακεδονίας. Η πρώτη κοινή συνάντηση έγινε στις 22 Ιουνίου του 2019 όπου συμφωνά με το Υπουργείο Εξωτερικών: «η Διεθνής Ομάδα Εμπειρογνομώνων που συστάθηκε δυνάμει του Άρθρου 1, παραγράφου 7, συνεδρίασε για πρώτη φορά σε ολομέλεια σήμερα στα Σκόπια, υπό την προεδρία της επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Ελληνικής Δημοκρατίας, Καθηγήτριας Φωτεινής Παζαρτζή και του επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Δημοκρατίας της Βορείου Μακεδονίας, καθ. Gjorgji Filipov. Μία δεύτερη συνάντηση έλαβε χώρα στη Θεσσαλονίκη.

Παρά την σύσταση της Ομάδας Εμπειρογνομώνων, με μέλη από ελληνικής πλευράς το Σύνδεσμο Βιομηχανιών Ελλάδος, το ΣΕΒΕ και τη Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων Ελλάδος, στις δύο συναντήσεις τους με την επιτροπή της Βόρειας Μακεδονίας συμφωνήθηκε μόνο το δικονομικό πλαίσιο λειτουργίας της (Νέδος, 2019). Εν συνεχεία, η Ομάδα Εμπειρογνομώνων σταμάτησε τις εργασίες της, καθώς τα επιμελητήρια της Βορείου Μακεδονίας δεν είχαν προβεί σε ενέργειες για να αλλάξουν την επωνυμία τους, εντός της τριετίας, από την επικύρωση της Συμφωνίας, όπως ήταν υποχρεωμένα να κάνουν. Τελικά, αργότερα το επιμελητήριο της Βορείου Μακεδονίας μετονομάστηκε σε Economic Chamber of North Macedonia. Φυσικά αυτή η κίνηση απογοήτευσε τη κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ στην οποία η σύναψη της Συμφωνίας των Πρεσπών είχε σημαντικό πολιτικό κόστος, όπως έδειξαν οι εκλογές του 2019. Σύμφωνα με τον Αλέξη Τσίπρα, η Συμφωνία ανέδειξε την αξία των προοδευτικών αποφάσεων, που έχουν ανάγκη οι λαοί αφηφώντας το πολιτικό κόστος καθώς και τη σημασία του να βρισκόμαστε στη σωστή πλευρά της ιστορίας σε κρίσιμες στιγμές, ανεξάρτητα του τιμήματος. Όμως στις εθνικές εκλογές του Ιουλίου του 2019, η Νέα Δημοκρατία επικράτησε με 39,85% έναντι του ΣΥΡΙΖΑ που συγκέντρωσε 31,53%, δείχνοντας ότι η Συμφωνία των Πρεσπών πολύ πιθανόν να στοίχισε πολιτικά στον ΣΥΡΙΖΑ, ενώ ευνόησε τη ΝΔ στην ανάδειξή της σε κυβερνών κόμμα.

Όσον αφορά τη στάση της Νέας Δημοκρατίας στο θέμα των εμπορικών σημάτων θα αναλυθεί τι πολιτική ακολούθησε ως αξιωματική αντιπολίτευση και εν συνεχεία ως κυβερνητικό κόμμα. Η διαχείριση της, όσο ήταν κόμμα αντιπολίτευσης έγινε θέμα σφοδρής πολιτικής αντιπαράθεσης και έφτασε να θεωρείται κι ως ένα από τα πιο σπουδαία πολιτικά επιχειρήματα του κόμματος στις εθνικές εκλογές του 2019 με σκοπό την ανάληψη της εξουσίας μιας και η κριτική που συνόδευε τα πολιτικά πρόσωπα που ενεπλάκησαν στη διαδικασία επίλυσης στις Πρέσπες ήταν έντονη. Το ίδιο συγκρουσιακό κλίμα επικράτησε και ως προς το ουσιαστικό περιεχόμενο της Συμφωνίας. Ως κόμμα αντιπολίτευσης από τα πρώτα θέματα που έθιξε ήταν αυτό των εμπορικών σημάτων. Σε πρώτο χρόνο η εκτίμηση ήταν ότι η Συμφωνία των Πρεσπών αναστάτωσε παραγωγούς και εξαγωγείς προϊόντων καθώς πολλές εταιρίες που χρησιμοποιούν το επίθετο «μακεδονικός» ή «μακεδονικό» ήταν σε μεγάλο βαθμό εκτιθέμενες, κατά τη ΝΔ, αφού το

ζήτημα των εμπορικών σημάτων δεν ήταν κάτι το οποίο είχε παρουσιαστεί με πληρότητα και σαφήνεια από την πλευρά του ΣΥΡΙΖΑ.⁴

Για τους προερχόμενους από τη ΝΔ ευρωβουλευτές το θέμα για τα εμπορικά σήματα ήταν τόσο καίριο που είχαν καταθέσει σχετική ερώτηση στο Ευρωκοινοβούλιο σχετικά με τις επιπτώσεις της Συμφωνίας όσον αφορά τα εμπορικά σήματα και τις ονομασίες των εταιριών από την Βόρεια Ελλάδα, δίχως όμως να λάβει κάποια συγκεκριμένη και τεκμηριωμένη απάντηση. Επισημαίνοντας τις ανησυχίες του ΣΕΒΕ στο ζήτημα αυτό, ο ευρωβουλευτής Θεόδωρος Ζαγοράκης απεύθυνε επερώτηση στην Επιτροπή της ΕΕ, αφού τοποθετηθεί επί του θέματος, να λάβει πρωτοβουλίες για την πλήρη διασφάλιση και κατοχύρωση των όλων των εμπορικών σημάτων της Μακεδονίας.⁵

Την περίοδο της Συμφωνίας των Πρεσπών, η ΝΔ έθετε τη υπόσχεση ότι καθώς δεν μπόρεσε να αποτρέψει τα τελεσμένα της συμφωνίας, θα έκανε ότι περνά από το χέρι της ώστε να διασφαλίσει ότι τα «μακεδονικά» προϊόντα θα προστατεύονταν, όπως ακριβώς και τα προηγούμενα χρόνια. Η ΝΔ είχε δημιουργήσει την πεποίθηση μέσω του πολιτικού της αφηγήματος, σε μεγάλο μέρος της κοινωνίας ότι τα συμφέροντα τους, που έμοιαζαν να πλήττονται, με το που αναλάμβανε την ηγεσία της χώρας, όχι απλά θα προστατεύονταν αλλά και θα άλλαζαν ριζικά. Συνεπώς, οι παραγωγοί και η κοινωνία των πολιτών αντιλαμβάνονταν ότι το κόμμα της ΝΔ σε κάθε περίπτωση θα ήταν στη πρώτη γραμμή για την προστασία των μακεδονικών σημάτων όταν θα γινόταν κυβέρνηση. Το ερώτημα, όμως, ήταν το κατά πόσο αυτό θα μπορούσε να υλοποιηθεί και στην πράξη.

Η κυβέρνηση της ΝΔ, με την στάση της στο θέμα της Συμφωνίας των Πρεσπών, όχι μόνο δεν αμφισβήτησε την Συμφωνία των Πρεσπών, αλλά ζητούσε την εφαρμογή πτυχών αυτής και υποστήριζε ότι θα στηρίξει την ευρωπαϊκή προοπτική της Βόρειας Μακεδονίας με όρους, μεταξύ των οποίων θα είναι και η λύση του ζητήματος με τα εμπορικά σήματα. Παρά την δυναμική αμφισβήτηση της Συμφωνίας από την θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης, μετά την ανάληψη των καθηκόντων του κόμματος ως κυβέρνησης και μέχρι τις μέρες μας, η ΝΔ υπήρξε πιο μετριοπαθής στο θέμα της Συμφωνίας.

Επιπρόσθετα, από τον Ιούλιο του 2019, όταν και έγινε κυβέρνηση το κόμμα της ΝΔ γνώριζε ότι θα είχε να αντιμετωπίσει και την κύρωση των τριών μνημονίων συνεργασίας όπως οριζόταν στη Συμφωνία των Πρεσπών. Οι τρεις συμφωνίες που κατατέθηκαν στη Βουλή υπογράφηκαν από την προηγούμενη κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ και αφορούν α) την επιτάχυνση των διαδικασιών ένταξης της Βόρειας Μακεδονίας στην ΕΕ, β) την ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας των δύο χωρών και γ) την εναέρια αστυνόμευση του FIR των Σκοπίων από την ελληνική Πολεμική Αεροπορία. Ακούγοντας τα όσα είχαν ειπωθεί πριν την ανάληψη εξουσίας, η κοινή γνώμη θεωρούσε ότι τα τρία αυτά μνημόνια θα είχαν

⁴ Βλ. Γραφείο Τύπου ΝΔ, «Ομιλία του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, κ. Κυριάκου Μητσοτάκη, στη συζήτηση για την κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών στη Βουλή», 2019, δημοσιευμένο στο <https://nd.gr/omilia-toy-proedroy-tis-neas-dimokratias-k-kyriakoy-mitsotaki-sti-syzytisi-gia-tin-kyrosi-tis>

⁵ « Το ζήτημα των επιπτώσεων της Συμφωνίας των Πρεσπών στα εμπορικά σήματα και σε ονομασίες εταιριών από την Βόρεια Ελλάδα, θέτει με ερώτησή του στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ο Θεόδωρος Ζαγοράκης», 2019, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, δημοσιευμένο σε: <https://nd.gr/deltio-tyroy-ko-tis-nd-sto-ek-erotisi-th-zagoraki-gia-epiptoseis-symfonias-prespon-se-emporika>

διαδικαστικό χαρακτήρα. Όσον δε αφορά το μνημόνιο της οικονομικής συνεργασίας, που προέβλεπε τη διαδικασία ενσωμάτωσης μιας σειράς εφαρμοστικών ρυθμίσεων, πράξεων και συνθηκών, που αφορούσε και τα εμπορικά σήματα, στο οποίο ζήτημα η κοινή γνώμη είχε πειστεί ότι η νέα κυβέρνηση θα έβρισκε ταχεία λύση. Εν αντιθέσει με τις προσδοκίες που είχαν δημιουργηθεί, έως και σήμερα δεν έχει ληφθεί καμία πρωτοβουλία για την κύρωση των μνημονίων συνεργασίας αλλά και λοιπών κυβερνητικών εργαλείων ενίσχυσης της εταιρικής σχέσης μεταξύ Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας, κατά παρέκκλιση του όσα ορίζονταν στη Συμφωνία.

Ο κύριος λόγος αυτής της κωλυσιεργίας, είναι το γεγονός ότι εντός της ΝΔ υπάρχουν διαφορετικές απόψεις όσον αφορά την διαχείριση της συμφωνίας, τόσο πριν όσο και μετά την υπογραφή της. Εξάλλου, οι πρώην πρωθυπουργοί, (Αντώνης Σαμαράς και Κώστας Καραμανλής) είχαν χαράξει διαφορετική στρατηγική όσον αφορά τους βόρειους γείτονες. Έτσι, εντός του κόμματος της ΝΔ είχαν να διαχειριστούν την ενδοπαραταξιακή διαμάχη σχετικά με το θέμα. Πιο συγκεκριμένα, εντός του 2020, εισηγητής από την ΝΔ για την κύρωση των μνημονίων, είχε οριστεί ο Αντώνης Σαμαράς, ο οποίος είχε εκφράσει ανοιχτά την διαφοροποίηση του στον χειρισμό της συμφωνίας, διατηρώντας την άποψη όσον αφορά την ονομασία, όπως ακριβώς είχε κάνει και τη δεκαετία του 1990, που τότε είχε ως αποτέλεσμα την αποχώρηση του από τη ΝΔ.⁶

Καθώς υπήρχαν φόβοι για διαρροές κι άλλων βουλευτών της ΝΔ στο πλευρό του πρώην πρωθυπουργού Αντώνη Σαμαρά, προέκυψε ζήτημα συμμετοχικότητας για το θέμα του εισηγητή της ΝΔ και έτσι δεν έγινε κάποια ουσιαστική συζήτηση και δεν ορίστηκε κάποια συγκεκριμένη ημερομηνία για την ψήφιση των μνημονίων. Ο τότε κυβερνητικός εκπρόσωπος της ΝΔ, κύριος Πέτσας δήλωσε: «Δεν έχει προσδιοριστεί η ημερομηνία στην οποία θα ψηφιστούν οι συγκεκριμένες συμφωνίες. Όταν αυτό θα γίνει τότε θα δείτε ότι δεν θα υπάρχει κανένα πρόβλημα. Δεν μπορούμε να πούμε αν θα παραστεί σε κάποιον όταν δεν του έχουμε πει πότε θα γίνει η ψηφοφορία».⁷

Με την πάροδο του χρόνου το θέμα ήρθε και πάλι στο προσκήνιο, καθώς κατατέθηκε ερώτηση στη Βουλή από τον Γιώργο Κατρούγκαλο, πρώην Υπουργού Εξωτερικών του ΣΥΡΙΖΑ, με θέμα τους λόγους που δεν έχουν κυρωθεί ακόμα τα μνημόνια. Ο Κώστας Φραγκογιάννης, Υφυπουργός Εξωτερικών και αρμόδιος για την οικονομική διπλωματία και την εξωστρέφεια, από το κόμμα της ΝΔ δήλωσε ότι υπάρχουν οι εξής λόγοι που δεν έχει προχωρήσει η διαδικασία: πρώτον, το κόμμα θεωρούσε ότι θα είχε διαχειριστεί με διαφορετικό τρόπο τη σύνταξη της Συμφωνίας ώστε να μην είχαν δημιουργηθεί ασάφειες, δεύτερον, απορρέουν αντιξοότητες από την πανδημία καθώς δυσχεραίνονται οι επικοινωνίες και η επεξεργασία των ζητημάτων και τρίτον η πολιτική αστάθεια που επικράτησε για μερικούς μήνες στη γειτονική χώρα, δε βοηθούσαν στην ευόδωση των όσων υποχρεώσεων απορρέουν από τη Συμφωνία για την ελληνική

⁶ Βλ. «Αναζητείται εισηγητής για τα μνημόνια με τη Βόρεια Μακεδονία – Αποφασισμένος να φθάσει στα άκρα ο Αν. Σαμαράς», *Libre*, 2020, δημοσιευμένο σε: <https://www.libre.gr/kazani-poy-vrazei-i-nd-anaziteitai-eis/>.

⁷ «Η κυβέρνηση αναβάλλει την κύρωση 3 συμβάσεων με τη Β. Μακεδονία», 2020, δημοσιευμένο σε: <https://www.tovima.gr/2020/09/24/politics/i-kyvernisi-anavallei-tin-kyrosi-3-symvaseon-me-ti-v-makedonia/>

κυβέρνηση. Ως απάντηση ο κ. Κατρούγκαλος δήλωσε ότι τα στελέχη της ΝΔ είναι εγκλωβισμένα στην πολιτική που είχε ακολουθήσει το κόμμα ως αντιπολίτευση και ότι συνεχώς αντιφάσκουν σε σχέση με πολλές προηγούμενες δηλώσεις, αποδεικνύοντας έτσι ότι δεν υπάρχει ουσιαστικό πρόγραμμα για τη διευθέτηση όλων των ζητημάτων της συμφωνίας και ως επακόλουθο και των εμπορικών σημάτων.⁸

Οι εξελίξεις στην ελληνική πολιτική σκηνή έχουν δείξει ότι ακόμα και μια συμφωνία τέτοιου βεληνεκούς έχει γίνει πεδίο σφοδρής πολιτικής πόλωσης μεταξύ του νέου δίπολου που έχει δημιουργηθεί στο ελληνικό πολιτικό σύστημα. Η συγκεκριμένη εξέλιξη, αποδεικνύει ότι για τα θέματα των εμπορικών σημάτων η κυβερνητική αντιμετώπιση δεν έχει παρεκκλίνει του αρχικού αρνητισμού αλλά και ότι ο σεβασμός στη Συμφωνία, όπως δηλώνει σήμερα η κυβέρνηση δε σημαίνει και την ανάληψη σχετικών πρωτοβουλιών με πολιτικό θάρρος ώστε να οδηγήσουν στην επανέναρξη του διαλόγου ανάμεσα στις επιχειρηματικές κοινότητες των δύο χωρών.

Όσον αφορά τη διαπραγμάτευση με τους παραγωγικούς φορείς, αυτό που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην ανάλυση, είναι η εξέταση της προσέγγισης της κάθε πλευράς γύρω από το θέμα. Ακόμα και αυτό το σημαντικό στάδιο της συμφωνίας σηματοδότησε εστία οξείας πολιτικής αντιπαράθεσης. Το τι πολιτική ακολούθησε το κάθε κόμμα με τους παραγωγικούς φορείς ουσιαστικά παρουσιάστηκε μέσα από μια σειρά αντιπαραθέσεων μεταξύ των Γραφείων Τύπων των δυο κομμάτων και των αρμοδίων Υπουργείων.

Αρχικά, η ΝΔ έθεσε ένα πλάνο προς τους παραγωγικούς φορείς που θα περιλάμβανε ορισμένα συγκεκριμένα σκέλη. Πρώτον, ανακοίνωσε την έναρξη επικοινωνιακής καμπάνιας για την προστασία του σήματος «Μακεδονία», η οποία θα γινόταν με χρηματοδότηση, όχι μόνο από περιφερειακούς, αλλά και από εθνικούς πόρους. Δεύτερον, δεσμεύτηκε για τη διευκόλυνση των επιχειρήσεων να κατοχυρώσουν εμπορικά σήματα για την προστασία των προϊόντων τους όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε πανευρωπαϊκό επίπεδο μέσω της κατάθεσης ευρωπαϊκών σημάτων στο Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της ΕΕ. Τρίτος πυλώνας της πολιτικής της αποτελούσε κατοχύρωση περισσότερων μακεδονικών προϊόντων ως ΠΟΠ και ΠΓΕ στην ΕΕ. Τέταρτον, σημαντική προβλεπόταν και η έκδοση Υπουργικής Απόφασης η οποία θα απονέμει αυτόματα το σήμα «GR» στα προϊόντα όλων των μακεδονικών επιχειρήσεων που έχουν κατοχυρώσει το παράγωγο «Μακεδονικός -ή -ό» στο σήμα τους, ώστε να μην υπάρχει καμία αμφιβολία ότι αυτά είναι προϊόντα ελληνικά και πέμπτον, η ΝΔ δήλωσε ότι θα ασκούσε «βέτο» στην ενταξιακή πορεία της Βόρειας Μακεδονίας στην ΕΕ, όσο τα εθνικά

⁸ «Εντός του Φεβρουαρίου η συνάντηση της μεικτής επιτροπής για τη Συμφωνία των Πρεσπών», CNN, 2021, δημοσιευμένο σε: <https://www.cnn.gr/politiki/story/253723/fragkogiannis-entos-toy-fevroyariou-i-synantisi-tis-meiktis-epitropis-gia-ti-symfonia-ton-prespon>.

συμφέροντα της Ελλάδας δεν διασφαλίζονταν και αν δεν επιλύονταν τα σχετικά με τα μακεδονικά προϊόντα προβλήματα.⁹

Ο ΣΥΡΙΖΑ από την πλευρά του γνωρίζοντας ότι αυτά τα πέντε σκέλη είτε υλοποιούνται ήδη και είναι δίκες του επιτυχίες είτε είναι μακριά από την ρεαλιστική πραγματικότητα προχώρησε στις παρακάτω δηλώσεις όσον αφορά τις δεσμεύσεις της ΝΔ προς τους παραγωγικούς φορείς. Αρχικά, όσον αφορά την πρώτη δήλωση στάθηκε στο γεγονός ότι τα προηγούμενα τριάντα χρόνια, δηλαδή από την μεταπολίτευση κι έπειτα, ούτε το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας ούτε το ΠΑΣΟΚ, τα οποία κυβερνούσαν από κοινού προστάτευσαν το όνομα «Μακεδονία» και σχεδόν όλος ο κόσμος την αναγνωρίζει με το τότε συνταγματικό της όνομα «Δημοκρατία της Μακεδονίας». Στη δεύτερη δήλωση απάντησε ότι ήδη αυτό το εγχείρημα υλοποιείται από το 2018, με την κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ να εξασφαλίζει επιδοτήσεις αξίας 2.000 και 8.000 ευρώ για καταχωρίσεις σήματος μέσω της Εργαλειοθήκης Ανταγωνιστικότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος: Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία 2014-2020. Στο τρίτο σκέλος ο ΣΥΡΙΖΑ δηλώνει ότι όλοι οι επιχειρηματίες γνωρίζουν πως κάτι τέτοιο δεν εντάσσεται στις αρμοδιότητες καμιάς κρατικής αρχής, αλλά πρόκειται πάντα για πρωτοβουλία των επιχειρηματιών στις περιπτώσεις που το επιθυμούν και στη διατήρηση αυτής της δυνατότητας διαμεσολάβησε ο ΣΥΡΙΖΑ. Όσον αφορά την τέταρτη δέσμευση ο ΣΥΡΙΖΑ, ξεκαθαρίζει ότι ακόμη μια διασφάλιση από πλευράς της Ελλάδας αποτελεί και η δυνατότητα της χώρας να διαθέτει ως επίσημη πιστοποίηση ελληνικής προέλευσης το ελληνικό σήμα, που αποδίδεται βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων και κανονισμών ανά κατηγορία προϊόντος και όχι με αυτόματο τρόπο. Κι αυτό για να διασφαλίζεται η ανάδειξη της ποιότητας και να αποφεύγεται ο κίνδυνος παραπλάνησης του καταναλωτή. Στην τελευταία δέσμευση που αφορά το «βέτο» απαντά ότι αποδεικνύεται η άγνοια του περιεχομένου της συμφωνίας καθώς με τις ενταξιακές αυτές διαπραγματεύσεις πρωτίστως προστατεύονται τα εμπορικά σήματα των ελληνικών επιχειρήσεων. Ο ΣΥΡΙΖΑ σύμφωνα με τη δική του αφήγηση έδρασε προς όφελος των παραγωγών και των επιχειρήσεων μέσω της συμφωνίας και προσπαθεί να εναρμονίσει το δίκαιο των βορείων γειτόνων με το δίκαιο της Ένωσης. Έτσι, αυτό συμφέρει πρώτα και κύρια τις ελληνικές επιχειρήσεις που έχουν κατοχυρώσει ευρωπαϊκά σήματα βάσει της αρχής της χρονικής προτεραιότητας.¹⁰

Τόσο για τον Αλέξη Τσίπρα, όσο και για τον τότε ηγέτη της Βόρειας Μακεδονίας Ζόραν Ζάεφ, το περιεχόμενο της συμφωνίας ήταν ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των δυο χωρών όσον αφορά τα εμπορικά σήματα και την ενίσχυση των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των δυο χωρών. Και για τους δυο ηγέτες ζωτικής

⁹, «Κυριάκος Μητσοτάκης, Πέντε δεσμεύσεις για την προστασία των μακεδονικών προϊόντων από τις επιπτώσεις της Συμφωνίας των Πρεσπών, συνάντηση που είχε νωρίτερα με εκπροσώπους των παραγωγικών φορέων της Βόρειας Ελλάδας», *Enikonomia.gr* 2019, δημοσιευμένο σε: <https://www.enikonomia.gr/timeliness/211343.mitsotakis-pente-desmfseis-gia-tin-prostasia-ton-makedonikon-pro.html>

¹⁰ Βλ., «Απάντηση του υπ. Οικονομικών στη ΝΔ για τα εμπορικά σήματα», *Flash*, 2019, δημοσιευμένο σε: <https://www.flash.gr/economy/1535364/apantisi-toy-yp-oikonomias-sti-nd-gia-ta-emporika-simata>.

σημασίας ήταν η ενεργοποίηση του άρθρου 1, που προβλέπει τη σύσταση, μιας Διεθνούς Ομάδας Ειδικών, με εκπροσώπους από τα δύο κράτη, ώστε να διευθετηθούν τα ζητήματα των εμπορικών ονομασιών, σημάτων και επωνυμιών (Νέδος, 2019).

Αυτή η κίνηση δεν ήταν τυχαία από πλευράς του ΣΥΡΙΖΑ. Πιο συγκεκριμένα, με αυτήν την κίνηση ο αρχηγός του ΣΥΡΙΖΑ, Αλέξης Τσίπρας, προσπάθησε να προωθήσει μια σειρά πολιτικών, όπως η αποφυγή διπλής φορολόγησης, η οποία αποτελούσε τροχοπέδη για τη μέχρι τώρα εμπορική κίνηση και την τελωνειακή συνεργασία για τη διευκόλυνση των εμπορικών συναλλαγών, οι οποίες, αν διευκολυνθούν, θα ενίσχυαν περαιτέρω τους παραγωγούς. Επιπρόσθετα, ήθελε να ενισχύσει το πρωτόκολλο συνεργασίας μεταξύ του Enterprise Greece, δηλαδή της Ελληνικής Εταιρίας Επενδύσεων και Εξωτερικού Εμπορίου και του αντίστοιχου φορέα της Βόρειας Μακεδονίας, όπως και του μνημονίου μεταξύ των κεντρικών αγορών των δύο χωρών, που θα προωθούσαν επενδύσεις και πρόσθετη τόνωση στις κοινές εμπορικές σχέσεις. Παράλληλα, θα τόνιζε τον κομβικό ρόλο του λιμανιού της Θεσσαλονίκης και τη διασύνδεση αυτού με το λιμάνι του Πειραιά για τη διέξοδο προς τις αγορές της Κεντρικής Ευρώπης από την Ελλάδα και μέσω της Βόρειας Μακεδονίας. Επιπλέον, στην πολιτική του ατζέντα ήταν και η σιδηροδρομική διασύνδεση Πειραιά – Θεσσαλονίκης – Σκοπίων – Βελιγραδίου, με σύγχρονο και γρήγορο τραίνο, που θα μετέφερε εμπορεύματα αλλά και πολίτες, καθώς και ο εκμοντερνισμός του ελέγχου συνόρων και η δημιουργία περισσότερων συνοριακών σταθμών για τη διευκόλυνση και την επαύξηση των ήδη αυξημένων τουριστικών και εμπορικών ροών. Εξέχουσας σημασίας ήταν και η προσδοκία για περαιτέρω συνεργασία των αρμόδιων αρχών, για τη διευκόλυνση των πτήσεων και των οδικών μεταφορών. Με αυτές τις κινήσεις οι παραγωγοί θα ήταν πιο ασφαλείς σε σχέση με το παρελθόν και σίγουρα σε μια καλύτερη θέση τόσο σε θέματα εταιρικών σχέσεων όσο και προώθησης των προϊόντων τους.¹¹

¹¹ *Ibid.*

Οι συνέπειες και το στάδιο μετά την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών

Το ερώτημα που προκύπτει και θα αναλυθεί σε αυτήν την ενότητα είναι οι λόγοι κωλυσιεργίας στην κατοχύρωση σήματος από την ελληνική παραγωγική κοινότητα καθώς και εάν στην πραγματικότητα και σε ποιο βαθμό επιβαρύνονται οι παραγωγικοί φορείς της Ελλάδας στη μη επίλυση των ζητημάτων εμπορικής διασύνδεσης Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας.

Αντιδράσεις Επιχειρηματιών μετά τη Συμφωνία

Η ανησυχία εκατοντάδων ελληνικών επιχειρήσεων οδήγησε τα σωματεία της Μακεδονίας να δράσουν άμεσα μετά την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών, καθώς τα ζητήματα κατοχύρωσης των εμπορικών προϊόντων και σημάτων κρίνονται εξέχουσας σημασίας για τις επιχειρηματικές κοινότητες αμφοτέρων χωρών. Οι αντιδράσεις αυτές ήταν αναμενόμενες, καθώς οποιαδήποτε συμφωνία υπογράφεται σε σχέση με τα προστατευόμενα προϊόντα δημιουργεί νέες συνθήκες για τους παραγωγούς. Και αυτό στηρίζεται στο ότι οι παραγωγοί με βάση την Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) της ΕΕ μπορούν να προωθήσουν πολύ πιο εύκολα προϊόντα, τα οποία διαθέτουν πιο εξειδικευμένα χαρακτηριστικά, έτσι ώστε να πετυχαίνουν καλύτερες τιμές στην αγορά και, συνεπώς, να εξασφαλίζουν μεγαλύτερο κέρδος.¹² Με την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών, οι επιχειρηματίες της Μακεδονίας ανησυχούσαν, διότι δεν είχαν κατοχυρώσει τα σήματά τους με την επωνυμία «Μακεδονικός» σε επίπεδο ΕΕ.

Ως βασικοί πυλώνες των παραγωγικών κοινοτήτων, ο Σύνδεσμος Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος (ΣΕΒΕ) και ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος (ΣΒΒΕ) συμμετείχαν ενεργά στη διαδικασία κατοχύρωσης εμπορικών προϊόντων που ακολούθησε τη Συμφωνία. Ο ΣΕΒΕ ιδρύθηκε το 1975 με έδρα τη Θεσσαλονίκη και στοχεύει σε συνεργασία με αντίστοιχα σωματεία και επιμελητήρια Βαλκανικών χωρών, χωρών της ΕΕ, αλλά και άλλων παγκοσμίων χωρών. Ο Σύνδεσμος με τις ενέργειές του προσπαθεί να διατηρήσει και να προστατέψει τα επαγγελματικά, οικονομικά, κοινωνικά και ηθικά συμφέροντα των μελών του, καθώς και να παρέχει στήριξη σε ελληνικά προϊόντα και υπηρεσίες στο εξωτερικό. Σημαντικό ρόλο για την επίτευξη των στόχων του παίζουν η συνεργασία των μελών ανταλλάσσοντας τις απόψεις τους και εντοπίζοντας κοινές λύσεις αντιμετώπισης στα προβλήματα που προκύπτουν. (Σύνδεσμος Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος, 2018)

Ο δεύτερος σημαντικός παραγωγικός φορέας που ενεπλάκη στο ζήτημα της κατοχύρωσης προϊόντων από ελληνικής πλευράς είναι ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος (ΣΒΒΕ) που εδρεύει στη Θεσσαλονίκη. Οι δραστηριότητες του Συνδέσμου προωθούν την ανάπτυξη των ηθικών, οικονομικών και επαγγελματικών συμφερόντων των

¹² Ελληνική Δημοκρατία. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, «Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (ΠΟΠ)- Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη (ΠΓΕ)-Εγγυημένο Παραδοσιακό Ιδιότυπο Προϊόν (ΕΠΙΠ)», 2021, δημοσιευμένο σε: <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer-2/2012-02-02-07-52-07>.

μελών του και την παράλληλη εξέλιξη της βιομηχανίας και της εθνικής οικονομίας. Ο Σύνδεσμος εκπροσωπεί, γενικότερα, διάφορους φορείς, όπως οργανισμούς και επιχειρήσεις, συνδεδεμένους οργανισμούς, επαγγελματικούς και κρατικούς φορείς και ερευνητικά ιδρύματα. (Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος, χ.χ.)

Εν προκειμένω, τον Ιούνιο του 2018, ο πρόεδρος του ΣΕΒΕ, Γιώργος Κωνσταντόπουλος, σε συνέντευξη που παραχώρησε στην εφημερίδα *Η Ναυτεμπορική* λίγες μέρες μετά την υπογραφή της συμφωνίας, είχε διαβεβαιώσει πως θα συμμετείχε στη Διεθνή Επιτροπή Ειδικών που θα συστηνόταν από εκπροσώπους της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας για τα εμπορικά προϊόντα και σήματα που φέρουν τον όρο «Μακεδονία» ή παράγωγα αυτού. Μάλιστα, επισήμανε πως η ελληνική πλευρά θα έπρεπε να έχει στη Διεθνή Επιτροπή δυναμική παρουσία, με ενεργή συμμετοχή του ΣΕΒΕ, του ΣΒΒΕ, όπως και όλων των βορειοελλαδικών περιφερειών, της Κεντρικής, Δυτικής και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Βεγίρη, 2018).

Σημαντική κρίνεται και η πρωτοβουλία της Αναπληρώτριας Υφυπουργού Εξωτερικών, Σίας Αναγνωστοπούλου, η οποία απέστειλε τον Απρίλιο του 2019 επιστολές προς τους προέδρους του ΣΕΒΕ, του ΣΒΒΕ και της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων Ελλάδας (ΚΕΕΕ), προσκαλώντας τους να συμμετέχουν στους διαλόγους για τα ζητήματα των εμπορικών σημάτων.¹³ Στις 22 Ιουνίου 2019 πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνάντηση της Διεθνούς Επιτροπής Ειδικών στη Βόρεια Μακεδονία. Στη συνάντηση αυτή συμμετείχε, όπως είχε υποσχεθεί, και ο πρόεδρος του ΣΕΒΕ, καθώς και οι υπόλοιποι πρόεδροι των σωματείων.¹⁴ Η δεύτερη συνάντηση της Επιτροπής πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη τον Νοέμβριο του 2019 και δεν πραγματοποιήθηκε με την παρουσία των εκπροσώπων των επιχειρηματιών, αλλά μόνο σε κυβερνητικό επίπεδο, με παρουσία των πρωθυπουργών των δύο χωρών, Κυριάκου Μητσοτάκη και Ζόραν Ζάεφ.¹⁵

Ένας θεμελιώδης λόγος για την καθυστέρηση της διαδικασίας κατοχύρωσης των εμπορικών προϊόντων των προϊόντων ήταν η πανδημική κρίση του κορονοϊού εξαιτίας της οποίας οι συναντήσεις της Επιτροπής Ειδικών είχαν ανασταλεί προσωρινά.

¹³ Υπουργείο Εξωτερικών, «Επιστολές Αναπληρώτριας Υπουργού Εξωτερικών, Σίας Αναγνωστοπούλου, προς επιχειρηματικούς φορείς αναφορικά με συγκρότηση επιτροπής διαλόγου για τα ζητήματα εμπορικών σημάτων και επωνυμιών», 2019, δημοσιευμένο σε: <https://www.mfa.gr/missionsabroad/north-macedonia/news/epistoles-anaplerotrias-upourgou-exoterikon-sias-anagnostopoulou-pros-epikheirematikous-phoreis-anaphorika-me-sugkrotese-epitropes-dialogou-gia-ta-zetemata-emporikon-sematon-kai-eponumion.html> .

¹⁴ Υπουργείο Εξωτερικών, «Δήλωση της Αν. Υπουργού Εξωτερικών, Σίας Αναγνωστοπούλου, στο ΑΠΕ-ΜΠΕ μετά την πρώτη συνεδρίαση της Διεθνούς Ομάδας Ειδικών που προβλέπεται στη Συμφωνία των Πρεσπών», 2019, δημοσιευμένο σε: <https://www.mfa.gr/missionsabroad/north-macedonia/news/delose-tes-an-upourgou-exoterikon-sias-anagnostopoulou-sto-ape-mpe-meta-ten-prote-sunedriase-tes-diethnous-omadas-eidikon-pou-problepetai-ste-sumphonia-ton-prespon.html>

¹⁵ «Υπέρ της ευρωπαϊκής προοπτικής της Β. Μακεδονίας» *Το Βήμα*, <https://www.tovima.gr/2019/11/14/politics/mitsotakis-yper-tis-eyropaikis-prooptikis-tis-v-makedonias/>

Αξιοσημείωτη κρίνεται η παρατήρηση του προέδρου του ΣΕΒΕ πως το πρόβλημα κατοχύρωσης των εμπορικών σημάτων και των εμπορικών προϊόντων το είχαν οι επιχειρηματίες της Βόρειας Μακεδονίας και όχι οι Έλληνες επιχειρηματίες. Μέχρι πρότινος, προσφιλή τακτική των ελληνικών επιχειρήσεων ήταν ότι δεν κατοχύρωναν ποτέ τον όρο «Μακεδονία» στα εμπορικά τους προϊόντα και σήματα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα μετά την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών οι ελληνικές εταιρείες να μείνουν μετέωρες χωρίς καμία κατοχύρωση του όρου και οι παραγωγοί της Βόρειας Μακεδονίας να μπορούσαν ελεύθερα να διεκδικήσουν οποιοδήποτε εμπορικό σήμα και τίτλο σε εμπορικό προϊόν που να φέρει τον όρο «Μακεδονία». Πιο συγκεκριμένα, επειδή η Ελλάδα δεν περιέχει στην ονομασία της τον όρο «Μακεδονία» και οι γείτονες έχουν στην ονομασία της χώρας τους τον όρο «Βόρεια Μακεδονία», μπορούσαν ουσιαστικά να κατοχυρώσουν «μακεδονικά» εμπορικά σήματα και προϊόντα.

Ο ΣΕΒΕ παρατηρεί ότι τα τελευταία χρόνια οι συνεταιρισμοί της Μακεδονίας δεν κατοχύρωναν ονομασίες προέλευσης ΠΟΠ και ΠΓΕ. Με βάση το ενωσιακό δίκαιο, η κατοχύρωση από τους βόρειους γείτονές μας της ονομασίας «made in Macedonia», δημιουργούσε νόμιμες ενστάσεις από Έλληνες παραγωγούς οι οποίοι προσφεύγοντας στα αρμόδια δικαιικά όργανα υποχρέωναν τη γείτονα χώρα στην αναγραφή του ονόματός των προϊόντων της ως «made in FYROM». Αυτό το επιτύγχαναν λόγω της ύπαρξης της Ενδιάμεσης Συμφωνίας που ίσχυε μετά το 1995 και υποχρέωνε την Ελλάδα που ως μέλος της ΕΕ και του Γραφείου Σημάτων στο Αλικάντε να χρησιμοποιεί το όνομα «Μακεδονία», ενώ η σημερινή Βόρεια Μακεδονία δεν δικαιούνταν αυτήν τη χρήση του όρου «Μακεδονικό» για την κατοχύρωση των προϊόντων της, αλλά την ονομασία «FYROM», καθώς δεν αποτελούσε και επίσημο κρατικό όνομα. (Βεγίρη, 2018).

Όπως άλλωστε αποδεικνύουν και τα στοιχεία που εξέδωσε ο ΣΒΒΕ, οι ονομασίες των εταιρειών και των προϊόντων που φέρουν τον όρο «Μακεδονία» ξεπερνούν τις 4.000, αριθμός που συμφωνεί και ο ΣΕΒΕ. Μάλιστα, με βάση τα μητρώα του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης (ΕΒΕΘ) υπάρχουν 182 εταιρείες με εμπορική επωνυμία ή διακριτικό τίτλο με τον όρο «Μακεδονία». Ο αριθμός των προϊόντων είναι αρκετά μεγάλος, γι' αυτό ο ΣΕΒΕ και ο ΣΒΒΕ παρακινούσαν τις επιχειρήσεις, πριν ακόμα δημιουργηθεί η Διεθνής Επιτροπή Ειδικών, να σπεύσουν άμεσα να κατοχυρώσουν διεθνώς τα εμπορικά σήματα και προϊόντα τους. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως και οι δύο Σύνδεσμοι θα πρόσφεραν σε όποια επιχείρηση το είχε ανάγκη, νομική και δικαστική υποστήριξη.

Αν και οι Σύνδεσμοι υποστήριξαν τους παραγωγούς, δεν υπήρξε κάποια κίνηση από τους ίδιους για κατοχύρωση των προϊόντων τους εν αρχή. Οι επιχειρηματίες αποδοκίμαζαν την παρούσα Συμφωνία, αλλά μετέπειτα ήρθαν στη διαδικασία διαπραγμάτευσης των όρων της σκεπτόμενοι τα οικονομικά τους συμφέροντα. Από τη μία πλευρά, ο ΣΕΒΕ και ο ΣΒΒΕ ξεκίνησαν τότε τις διαδικασίες και προέτρεψαν τους παραγωγούς να κατοχυρώσουν τα εμπορικά τους σήματα. Ωστόσο, αρχικά, οι Σύνδεσμοι δεν έχουν προχωρήσει σε καμία άλλη ενέργεια πέρα από συνεχείς δηλώσεις παρότρυνσης των παραγωγών για κατοχύρωση των προϊόντων τους και αυτό φαίνεται και από την μη επαρκή πληροφόρηση

επί του ζητήματος των εμπορικών σημάτων. Από την άλλη πλευρά, οι παραγωγοί με όλη αυτήν την καθυστέρηση χάνουν συνεχώς χρήματα, καθώς και η διαδικασία κατοχύρωσης ενός εμπορικού σήματος απαιτεί ένα χρηματικό ποσό, το οποίο δεν μπορούν να καταβάλουν πολλές επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Γεώργιο Κωνσταντόπουλο, τότε Προέδρου του Δ.Σ. του ΣΕΒΕ το κόστος της πιστοποίησης ανερχόταν στην τάξη των 4.000 ευρώ για κάθε προϊόν, ενώ ο τότε πρόεδρος του ΣΒΒΕ, Αθανάσιος Σαββάκης, ανέφερε ότι οι παραγωγοί θα πρέπει να καταβάλλουν το ποσό των 2.000 ευρώ για μία τέτοια ενέργεια στο Αλικάντε και τέσσερις φορές περισσότερο στο Διεθνές Γραφείο του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας (WIPO) στη Γενεύη.

Οι δηλώσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω, φανερώνουν πως σε πρώτο χρόνο πραγματικά υπήρχε κωλυσιεργία από την πλευρά των ίδιων των παραγωγών. Παρόλα τα κενά που μπορεί να εμφανίζει η Συμφωνία, οι παραγωγοί θα έπρεπε να ξεκινήσουν ενέργειες άμεσα πριν παρέλθουν τα τρία χρόνια από τη δημιουργία της Διεθνούς Επιτροπής Ειδικών. Παρά τις αιτήσεις παραγωγικών φορέων στην ελληνική κυβέρνηση να εκκινήσει τις νόμιμες διαδικασίες, όπως ορίζει η Συμφωνία των Πρεσπών, αφενός δεν είχε προχωρήσει σημαντικά η διαδικασία από κυβερνητικής πλευράς - πέραν και αφετέρου οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις δεν είχαν ξεκινήσει τη διαδικασία κατοχύρωσης.

Ουσιώδες ερώτημα που εξέφρασαν οι Σύνδεσμοι της Ελλάδας αφορούσαν στο τι μέλει γενέσθαι με την πάροδο τριών χρόνων, όπου ορίζεται η δράση της Επιτροπής Ειδικών, σε περίπτωση μη επίλυσης του ζητήματος της κατοχύρωσης των μακεδονικών προϊόντων. Εκτός αυτού, είχαν εκφράσει και άλλον έναν φόβο που διακατέχει τις ελληνικές εταιρείες σε σχέση με τους καταναλωτές. Οι ελληνικές επιχειρήσεις ανησυχούσαν μήπως οι καταναλωτές όταν κλιθούν να επιλέξουν μακεδονικά προϊόντα νιώσουν ένα αίσθημα σύγχυσης ανάμεσα στα προϊόντα της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας (Ακριβού, 2018).

Σε συνέντευξη που παραχώρησε στο Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων και στο Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων το 2018, ο κ. Σαββάκης ερωτηθείς για το ποια είναι η θέση του ΣΒΒΕ ως προς τη Συμφωνία των Πρεσπών και ειδικά για τα εμπορικά σήματα και προϊόντα με τη χρήση του όρου «Μακεδονία», απάντησε πως ο ΣΒΒΕ ποτέ δε σχολιάζει τις αποφάσεις της εκάστοτε κυβέρνησης που αφορούν στην εξωτερική πολιτική. Εν αντιθέσει με αυτήν την πάγια θέση του, ο κ. Σαββάκης υπογράμμισε, ωστόσο, πως η Συμφωνία των Πρεσπών δεν άφησε αμέτοχους τους επιχειρηματικούς φορείς της Βορείου Ελλάδος. Είναι βέβαιο ότι μια διμερής Συμφωνία, ως προϊόν αμοιβαία αποδεκτών συμβιβασμών, θα δημιουργήσει περαιτέρω ευκαιρίες συνεργασίας μεταξύ των μερών αλλά τα κενά της σημεία θα δημιουργήσουν αντιδράσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών. Μολαταύτα, αυτό που έχει σημασία για το συμφέρον αμφοτέρων των χωρών είναι να υπάρχει συνεργασία και ειρηνικό κλίμα, πράγμα που θα οδηγήσει και στην ανάπτυξη νέων προοπτικών για επενδύσεις. Επεσήμανε πως οποιαδήποτε ελληνική επιχείρηση, είτε είναι μέλος του ΣΒΒΕ είτε όχι, είτε έχει έδρα της τη Βόρεια Ελλάδα είτε όχι, θα υποστηριχθεί καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας κατοχύρωσης εμπορικού σήματος με τον όρο

«Μακεδονία». Στο τέλος της δήλωσής του, ο κ.Σαββάκης ανέφερε πως μέσα απ' όλη τη διαδικασία συνεργασίας των επαγγελματικών φορέων των δύο χωρών μπορούν να υπάρξουν θετικά αποτελέσματα τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο.¹⁶

Το ίδιο θετικό κλίμα συνεχίστηκε και την επόμενη χρονιά στις 28 Μαρτίου 2019, με τη σύσκεψη του τότε Έλληνα πρωθυπουργό Αλέξη Τσίπρα με περίπου σαράντα μεγάλους επιχειρηματίες της Βορείου Ελλάδος, με κύριο θέμα συζήτησης τις προοπτικές ανάπτυξης μετά από τη Συμφωνία των Πρεσπών. Στη συνάντηση, οι επιχειρηματίες δέχθηκαν να τον ακολουθήσουν σε μία επιχειρηματική επίσκεψη στη Βόρεια Μακεδονία. Η θετική έκβαση της συνάντησης φάνηκε και από τις δηλώσεις που έκανε αμέσως μετά ο κ. Σαββάκης. Συγκεκριμένα, ανέφερε πως σε αυτήν την επίσκεψη θα συμμετέχει και ο ίδιος μαζί με άλλες τριάντα πέντε επιχειρήσεις. Επίσης, σχολίασε το γεγονός πως κάποιοι εκπρόσωποι επαγγελματικών φορέων της Θεσσαλονίκης δήλωσαν πως δεν θα ακολουθούσαν την επίσκεψη στη γείτονα χώρα. Ο κ. Σαββάκης παρότρυνε να μη γίνονται τέτοιου είδους δηλώσεις, καθώς στην αγορά της Βόρειας Μακεδονίας δραστηριοποιούνται από το 1990 και αυτή η επίσκεψη αποτελεί μία καλή ευκαιρία προετοιμασίας του εδάφους για περαιτέρω επενδύσεις.¹⁷

Στις 14 Νοεμβρίου 2019, ημερομηνία κλειδί για την εκκίνηση της νόμιμης διαδικασίας από ελληνικής πλευράς, παρουσιάστηκε με πρωτοβουλία του ΣΕΒΕ το νέο συλλογικό εμπορικό σήμα των μακεδονικών προϊόντων με παρουσία του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη. Το νέο σήμα έχει στο κέντρο του ένα κεφαλαίο «Μ» και συνοδεύεται από τη φράση «MACEDONIA THE GREAT».

Η παρουσίαση πραγματοποιήθηκε από μέλος του ΣΕΒΕ, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της εταιρείας Fotone, Ευστράτιο Τσαχπίνη, ο οποίος εξήγησε τη σκέψη πίσω από τη δημιουργία του συγκεκριμένου εμπορικού σήματος. Χαρακτηριστικά διευκρίνισε πως επιλέχθηκε η λέξη «MACEDONIA» με λατινικούς χαρακτήρες, καθώς αυτή η μέθοδος γραφής είναι διεθνώς αναγνωρισμένη και η φράση «THE GREAT», ώστε να παραπέμπει στον Μέγα Αλέξανδρο, ενώ τα έντονα γράμματα **GR** προσδιορίζουν τα αρχικά της Ελλάδας. Το μπλε φόντο και τα λευκά γράμματα αποτελούν σήμα κατατεθέν και

¹⁶ «Ο όρος «Μακεδονία» για τις εμπορικές επωνυμίες ανήκει αποκλειστικά και μόνον στην Ελλάδα», Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος, Αθηναϊκό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων, δημοσιευμένο από ΑΠΕ-ΜΠΕ, 2018.

¹⁷ ΑΠΕ-ΜΠΕ, «Η ελληνική επιχειρηματικότητα να έχει ηγεμονικό ρόλο στην ανάπτυξη της Βόρειας Μακεδονίας», Αθηναϊκό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων, 2019, δημοσιευμένο στο <https://www.amna.gr/balkans/article/347133/>

χαρακτηριστικό στοιχείο της χώρας μας.¹⁸ Ανάλογα με το τι θα εκπροσωπεί κάθε φορά το εμπορικό σήμα, το τραπέζιο του κεφαλαίου γράμματος «M» μπορεί να μετατρέπεται σε φύλλο όταν πρόκειται για τα αγροτικά προϊόντα (GREAT LAND), σε πιρούνι, όταν πρόκειται για τα τρόφιμα (GREAT FOOD), σε διάταξη μικροτσίπ όταν πρόκειται για τεχνολογικά προϊόντα (GREAT TECH) και σε μπουκάλι όταν πρόκειται για κρασιά (GREAT WINE). (ΣΕΒΕ, χ.χ.) Έτσι, το νέο αυτό συλλογικό εμπορικό σήμα συνδέει τα προϊόντα με τα ελληνικά εδάφη της Μακεδονίας.

Στην παρουσίαση αναφέρθηκε πως ο ΣΕΒΕ λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραμέτρους της Συμφωνίας των Πρεσπών, ήθελε να κατοχυρώσει ένα ευρωπαϊκό εμπορικό σήμα στην ΕΕ, το οποίο θα περιέχει τη λέξη «Μακεδονία» και θα αφορά όλες τις ελληνικές επιχειρήσεις, των οποίων τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες πηγάζουν από την Περιφέρεια της Κεντρικής, Δυτικής και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Κύριος στόχος του σήματος «MACEDONIA THE GREAT» είναι να μεταφέρει μία ποικιλία μηνυμάτων στους καταναλωτές συνδέοντας παράλληλα τον όρο «Μακεδονία» με τη μακρά ελληνική παράδοση και ιστορία, χωρίς αυτό να δημιουργήσει κάποιο αρνητικό αντίκτυπο στις σχέσεις Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας. Το επόμενο βήμα μετά την παρουσίαση του εμπορικού σήματος ήταν να κατατεθεί αίτηση καταχώρισης, η οποία και κατατέθηκε από τον ΣΕΒΕ στο Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της ΕΕ (EUIPO).

Ωστόσο, παρουσιάστηκε κώλυμα στην αρχική καταχώριση του συλλογικού εμπορικού σήματος «MACEDONIA THE GREAT». Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις νόμιμες διαδικασίες που ακολουθούνται μέχρι την επιτυχή καταχώριση ενός εμπορικού σήματος στο EUIPO, όπως παρουσιάστηκαν αναλυτικά στην προηγούμενη ενότητα, η Ελλάδα κατέθεσε αίτηση κατοχύρωσης στο EUIPO αμέσως μετά την παρουσίαση του εμπορικού σήματος. Το εμπορικό σήμα, όμως, συνάντησε αρκετά κωλύματα, τα οποία προέκυψαν από τη μεριά των επιχειρηματικών φορέων της Βόρειας Μακεδονίας, συμπεριλαμβανομένου και του Οικονομικού της Επιμελητηρίου, με αποτέλεσμα να μην υπάρξει επίσημη κατοχύρωση τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Αναλυτικότερα, η αίτηση καταχώρισης κατατέθηκε μόλις τέσσερις μέρες μετά την παρουσίαση, στις 18 Νοεμβρίου 2019 και στις 24 Μαρτίου 2020 το σήμα δημοσιοποιήθηκε χωρίς να υπάρχει καμία ένσταση από το EUIPO. Μετά από περίπου δύο μήνες, στις 19 Μαΐου 2020, κατατέθηκε αίτηση ανακοπής από μία εταιρεία παραγωγής μπίρας της Βόρειας Μακεδονίας, η οποία υποστήριζε πως η ίδια έχει κατοχυρώσει για τα προϊόντα της την ονομασία «MAKEDONSKO», με αποτέλεσμα να δημιουργείται σύγχυση με το ελληνικό μακεδονικό σήμα.

¹⁸ Βλ. «Παρουσίαση από τον ΣΕΒΕ του συλλογικού σήματος ΕΕ “Macedonia-The Great”», [γραφείο τύπου], 2019.

δημοσιευμένο σε:

<https://www.seve.gr/%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CF%83%CE%B5%CE%B2%CE%B5-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%83%CF%85%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%BF/>.

Η έναρξη του μέρους ανακοπής από την αντίδικη πλευρά ανακοινώθηκε στον αντίδικο (Βόρεια Μακεδονία) στις 25 Σεπτεμβρίου 2020 και έγινε πρόσκληση για ολοκλήρωση της ανακοπής με την προσκόμιση γεγονότων και επιχειρημάτων. Αντίστοιχα, στις 29 Οκτωβρίου 2020 ο EUIPO ανακοίνωσε στον αιτούντα (Ελλάδα) την ημερομηνία για την έναρξη του αντίδικου μέρους της διαδικασίας ανακοπής.

Παρά το αρχικό κώλυμα της διαδικασίας κατοχύρωσης από τη πλευρά του ΣΕΒΕ, το 2022 αποτέλεσε χρονιά ορόσημο για παραγωγούς της Ελλάδας καθώς στις 25 Σεπτεμβρίου 2022, το EUIPO καταχώρησε οριστικά στο σήμα «M MACEDONIA THE GREAT» για όσες κλάσεις προϊόντων και υπηρεσιών είχε αιτηθεί ο δικαιούχος ΣΕΒΕ.

Στη διαδικασία προσφυγών που αναγράφεται ανωτέρω, παρατηρείται ότι ένα σημαντικό μέρος των παραγωγικών φορέων που δεν εντάσσονται στους επίσημους Συνδέσμους, λόγω χάρη μερικοί κλαδικοί φορείς, είχαν επίσης εμπλακεί στη διαδικασία κατοχύρωσης εκφράζοντας τα παρακάτω αρνητικά επιχειρήματα. Πιο συγκεκριμένα, το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης (ΒΕΘ) και το Επιμελητήριο Δράμας αναφέρθηκαν στο ζήτημα των εμπορικών σημάτων και επωνυμιών με τον όρο «Μακεδονία» και στο κατά πόσο επωφελής είναι η συμφωνία για τις επιχειρήσεις της Μακεδονίας.¹⁹

Μετά την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών, ο πρόεδρος του ΕΒΕΘ, Ιωάννης Μασούτης, αν και αρχικά δήλωσε στην εφημερίδα *Real News* ότι η Ελλάδα δεν θα έπρεπε να κάνει καμία υποχώρηση στο θέμα των εμπορικών προϊόντων, κάλεσε τις επιχειρήσεις να κατοχυρώσουν τα εμπορικά τους σήματα στο Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της ΕΕ, καθώς θεωρούσε ότι αυτό θα φέρει οικονομικά οφέλη στους επιχειρηματίες. Μάλιστα ζήτησε να δοθεί χρόνος στις επιχειρήσεις, ώστε να μπορέσουν να κατοχυρώσουν τα εμπορικά τους σήματα. Οι παραγωγοί με τη λήξη της τριετίας από τη δημιουργία της Διεθνούς Επιτροπής Ειδικών θα χρειαστούν περισσότερο χρόνο.

Ωστόσο φαίνεται ότι λίγο αργότερα, στις 15 Νοεμβρίου 2019, σε δελτίο τύπου που εξέδωσε το ΕΒΕΘ υποστήριξε το νέο συλλογικό σήμα για τα μακεδονικά προϊόντα που είχε παρουσιάσει ο ΣΕΒΕ. Χαρακτηριστικά σημείωσε πως ένα χρόνο προσπαθούσε να πείσει για την ανάγκη δημιουργίας ενός τέτοιου σήματος. Επίσης, στο δελτίο τύπου διευκρινίστηκε πως το ΕΒΕΘ θα υποστήριζε οποιαδήποτε προσπάθεια τοποθέτησης των μακεδονικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές, είτε από τους φορείς είτε από τις ίδιες τις επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από την άποψη που είχε για τη Συμφωνία των Πρεσπών.²⁰

¹⁹ Το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε το 1918 και αποτελεί το δεύτερο σε μέγεθος επιμελητήριο της Ελλάδας. Το ΕΒΕΘ προάγει την ανάπτυξη του εμπορίου, της βιομηχανίας, της βιοτεχνίας, του τομέα παροχής υπηρεσιών και των εξαγωγών διαφυλάσσοντας και προωθώντας παράλληλα την εθνική οικονομία. Επίσης, υποστηρίζει και υπερασπίζεται τα μέλη του παρέχοντάς τους τις υπηρεσίες του, καθώς και επαρκή πληροφόρηση. Βλ. Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, «Προφίλ», δημοσιευμένο σε: https://www.veth.gov.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000002007_N0000002022_N0000002058

²⁰ Βλ. Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, «Το ΕΒΕΘ στηρίζει το νέο Συλλογικό Σήμα για τα Μακεδονικά προϊόντα» [Δελτίο Τύπου], 2019, δημοσιευμένο σε: <https://www.ebeth.gr/pages/details/to-ebeth-stirizei-to-neo-sullogiko-sima-gia-ta-makedonika-proionta,34452>

Ένεκα των συνεχιζόμενων αντιρρήσεων από επιχειρήσεις για το νέο συλλογικό σήμα που προτάθηκε από ελληνικής κυβέρνησης σε συνάντηση με τους επίσημους Συνδέσμους, ο αντιπρόεδρος του ΕΒΕΘ, Εμμανουήλ Βλαχογιάννης, απηύθυνε επιστολή στις 21 Νοεμβρίου 2019 προς τον Υφυπουργό του Υπουργείου Εξωτερικών, Κωνσταντίνο Φραγκογιάννη. Στην επιστολή ο Βλαχογιάννης ζήτησε να κατοχυρωθεί άμεσα το νέο συλλογικό εμπορικό σήμα και εξέφρασε την αγωνία του για τη Διεθνή Επιτροπή Ειδικών. Ο αντιπρόεδρος επεσήμανε πως μετά από ανάλυση των διατάξεων της Συμφωνίας από τον ΕΒΕΘ, διαπιστώθηκε ότι η Διεθνής Επιτροπή δε θα έχει καμία δικαιοδοσία σε περίπτωση ενστάσεων και διένεξης μεταξύ της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας για τα εμπορικά σήματα και προϊόντα. Και αυτό γιατί ό,τι υπάρχει μέσα σε αυτήν την Συμφωνία αφορά καθετί δημόσιο και όχι τους ιδιωτικούς φορείς. Γι' αυτό το λόγο, στην επιστολή ο αντιπρόεδρος του ΕΒΕΘ τόνισε πως η Επιτροπή δε θα έχει καμία δικαιοδοσία. Ο ρόλος της θα είναι πιο συμβουλευτικός, δε θα δεσμεύει, αλλά θα προτρέπει. Συνεπώς σε περίπτωση διένεξης, το ζήτημα θα διευθετηθεί στα δικαστήρια, κάτι που δεν είναι επιθυμητό από πλευράς παραγωγών καθώς η κάθε προσφυγή συνεπάγεται οικονομική ζημία, ιδιαίτερα για τους πιο καταβεβλημένους οικονομικά επιχειρηματίες που μετά την κρίση βιώνουν μείωση τζίρου. Κοινή διαπίστωση του αντιπρόεδρου του ΕΒΕΘ ήταν ότι και πάλι το ζήτημα για τα μακεδονικά εμπορικά σήματα και προϊόντα δεν επιλυόταν ακριβώς μέσα από τη Συμφωνία.

Ακόμα ένας φορέας, το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης που ιδρύθηκε το 1940 με σκοπούς και δράσεις που καλύπτουν τις εθνικές ανάγκες και αναπτύσσουν την εθνική οικονομία μέσα από διάφορα δελτία τύπου διατύπωσε την άποψή του για τη Συμφωνία των Πρεσπών, η οποία δε διαφέρει από τα υπόλοιπα Επιμελητήρια της Θεσσαλονίκης. Πριν ακόμα την υπογραφή της Συμφωνίας, ο πρόεδρος του ΒΕΘ, Αναστάσιος Καπνοπώλης, ανέφερε πως δεν πρέπει να δοθεί γενικότερα το όνομα της Μακεδονίας στα Σκόπια, διότι αυτό είναι ένα θέμα που απαιτεί πολύ λεπτούς χειρισμούς.²¹ Επίσης, το ΒΕΘ, διατύπωσε την άποψη ότι ήταν ανώριμη η διαδικασία κατοχύρωσης. Με νέο δελτίο τύπου πριν την τελική κύρωση της Συμφωνίας επεσήμανε και πάλι το φόβο του για το μέλλον των επιχειρήσεων ζητώντας παράλληλα από την τότε κυβέρνηση τη διενέργεια δημοψηφίσματος.

Το Επιμελητήριο Δράμας ιδρύθηκε το 1926 και πρεσβεύει τις ίδιες αξίες με τα υπόλοιπα επιμελητήρια της Ελλάδας. Δεν αποτελεί εντύπωση, ότι και αυτό το Επιμελητήριο προστέθηκε σε όσους αμφισβητούν τη Συμφωνία και τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί με βάση το ισχύον νομικό πλαίσιο.²² Πριν την υπογραφή της Συμφωνίας το Διοικητικό Συμβούλιο του Επιμελητηρίου προχώρησε σε σχετικό ψήφισμα,

²¹ Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, «Εθνικά επιζήμια η Συμφωνία των Πρεσπών», 2018, δημοσιευμένο σε: https://www.veth.gov.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000002008_N0000002011_N000000236_S0851736060 .

²² Βλ. Επιμελητήριο Δράμας, «Ιστορικό», δημοσιευμένο σε: <https://www.dramanet.gr/drama/articles/article.jsp?categoryid=11&context=103&globalid=10340&articleid=3021>

το οποίο δημοσίευσε στην εφημερίδα του «Επιχειρείν» και με το οποίο αντιτίθεται στην άμεση ή έμμεση χρήση του όρου «Μακεδονία» ή των παραγώγων του τόσο για την ονομασία του γειτονικού κράτους όσο και για οποιαδήποτε άλλη χρήση. Αν και το Επιμελητήριο υπερασπίζεται απόλυτα αυτή του τη θέση, δεν παύει να πιστεύει στη δημιουργία δυναμικών διεθνών οικονομικών σχέσεων και επιχειρηματικών συνεργασιών.²³

Μερικούς μήνες μετά την υπογραφή της Συμφωνίας, στις 22 Φεβρουαρίου 2019, σε γενική σύσκεψη των φορέων με τον τότε Υπουργό Οικονομικών, Ευκλείδη Τσακαλώτο, ο πρόεδρος του Επιμελητηρίου Δράμας, Στέφανος Γεωργιάδης, τόνισε εκ νέου την αντίθεση του Επιμελητηρίου απέναντι στη Συμφωνία. Η αντίθεση αυτή, όπως χαρακτηριστικά αιτιολόγησε, οφείλεται στο φόβο πως 4.000 προϊόντα επιχειρήσεων της Ελλάδας και πολύ περισσότερο της Μακεδονίας μπορεί να μην καταφέρουν να κατοχυρώσουν τον όρο «Μακεδονία» στα εμπορικά τους σήματα. Οι επιχειρήσεις της Βόρειας Μακεδονίας, όμως, θα προσπαθήσουν να διεκδικήσουν αυτόν τον όρο, αφού η Συμφωνία των Πρεσπών τους παραχωρεί αυτό το δικαίωμα. Ο πρόεδρος του Επιμελητηρίου, εξέφρασε την κοινή διαπίστωση των κλαδικών φορέων ότι η Συμφωνία παρουσιάζει κενά σημεία τα οποία πρέπει να αντιμετωπίσουν αμφοτέρως οι κυβερνήσεις των δύο χωρών και συνάμα την αγανάκτηση για το ότι οι παραγωγοί έχουν βρεθεί αιφνης αντιμέτωποι με ένα πρόβλημα που θα τους δημιουργήσει οικονομικές απώλειες μέχρι να επιλυθεί το πρόβλημα των εμπορικών σημάτων. Με διάθεση περαιτέρω συνεργασίας, ο πρόεδρος ενημέρωσε τον Υπουργό πως το συγκεκριμένο ζήτημα το έχουν καταθέσει στην Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων Ελλάδος με σκοπό να βρεθεί λύση στο πρόβλημα των εμπορικών σημάτων.²⁴ Αυτές οι τοποθετήσεις των Επιμελητηρίων για τη Συμφωνία των Πρεσπών αποδεικνύουν ότι οι απόψεις των επιχειρηματικών φορέων της Μακεδονίας διαφέρουν μεταξύ τους. Από τη μία μεριά, ο Σύνδεσμος Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος, αν και ήταν αντίθετος με τη Συμφωνία των Πρεσπών, μέσα από τις δηλώσεις που έκανε παρακινούσε τους παραγωγούς να κατοχυρώσουν άμεσα τα εμπορικά τους σήματα. Από την άλλη μεριά, ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος μπορεί να είχε επιφυλάξεις για τη Συμφωνία, αλλά δε σταμάτησε να παροτρύνει τους επιχειρηματίες πως αυτή η Συμφωνία μπορεί να επιφέρει θετικά αποτελέσματα, μιας και μπορεί τώρα πια να επιλυθεί το χρόνιο ζήτημα των εμπορικών σημάτων και προϊόντων και να δημιουργηθούν νέες επενδύσεις με τη γείτονα χώρα. Τέλος, το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης και το Επιμελητήριο Δράμας εξέφρασαν από την αρχή την κάθετη αντίθεσή τους για τη Συμφωνία χωρίς να δείχνουν πρόθυμα να μεταβάλουν τη γνώμη τους.

²³ Επιμελητήριο Δράμας, «Η 1η Διασυνοριακή συνάντηση νέων στην Καινοτόμα Επιχειρηματικότητα», [Δελτίο Τύπου], 2018, τεύχος 2^ο δημοσιευμένο σε: https://www.dramanet.gr/dramaimages/EPICHEIREINIOUNIOS2018_F-2045633978.pdf

²⁴ Επιμελητήριο Δράμας, «Στην σύσκεψη των φορέων με τον Υπουργό Οικονομικών κ. Ευκλείδη Τσακαλώτο», [Δελτίο Τύπου], 2019, δημοσιευμένο σε:

<https://www.dramanet.gr/drama/articles/article.jsp?context=103&categoryid=3125&articleid=8357>.

Τέλος, παρατηρείται, ότι αντιλήψεις κλαδικών επιχειρηματιών που πηγάζουν από την γενικότερη καχυποψία για τη Συμφωνία των Πρεσπών, είχαν τις ρίζες τους περισσότερο σε ταυτοτικά ζητήματα που πηγάζουν από τη Συμφωνία, τα οποία δημιούργησαν μια αρχική περιχαράκωση αρκετών των κλαδικών επιχειρηματιών γύρω από τις παραλείψεις της Συμφωνίας των Πρεσπών, η οποία μετά την κατοχύρωση του συλλογικού σήματος «MACEDONIA THE GREAT» έχει αλλάξει. Πλέον, το πρότερο αρνητικό κλίμα έχει μετασηματιστεί σε μια διάθεση συνεργατική διάθεση μικρομεσαίων επιχειρήσεων να ενταχθούν ως μέλη στο ΣΕΒΕ, όπως προβλέπει ο σχετικός Κανονισμός Χρήσης του σήματος ώστε το σήμα να κατοχυρωθεί από πληθώρα ελληνικών επιχειρήσεων. Φυσικά το θετικό παράδειγμα που ακολούθησε ο ΣΕΒΕ μετά την επιτυχημένη προσπάθεια που έκανε στο EUIPO, θα κριθεί στη μελλοντική χρήση του σήματος αυτού που καταχωρήθηκε από την Ελλάδα. Με βάση τα συμφωνηθέντα στη Συμφωνία των Πρεσπών, για την αξιοποίηση του εμπορικού σήματος, οι επιχειρήσεις της Ελλάδας οφείλουν να ενδιαφερθούν για τη χρήση και προβολή του καταχωρημένου πλέον σήματος, κάτι τα οποίο ήδη έχει ξεκινήσει ο ΣΕΒΕ με διαφημιστικές εκστρατείες σε Ελλάδα και εξωτερικό ώστε να κατοχυρωθεί στη συνείδηση του ευρωπαϊού κοινού ότι τα μακεδονικά προϊόντα μέσω του σήματος «MACEDONIA THE GREAT» σφραγίζουν τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε ελληνικό έδαφος.

Το ερώτημα που τέθηκε στη αρχή της παρούσας ενότητας επιβεβαιώνεται, καθώς πράγματι παρατηρήθηκε αρχική κωλυσιεργία από την πλευρά των παραγωγικών φορέων της Ελλάδας μεσαίου και μικρού βεληνεκούς για τη μη διευθέτηση του θέματος της κατοχύρωσης προϊόντων που φέρουν τον όρο «Μακεδονία» ή τα παράγωγα αυτού. Αυτό, όμως, άλλαξε σταδιακά και μέσα από τη κατοχύρωση σήματος στον ΣΕΒΕ το επόμενο βήμα είναι οι παραγωγοί να αφυπνιστούν και συνεχίσουν τις διαπραγματεύσεις με τους παραγωγούς Βόρειας Μακεδονίας. Επιπλέον, να καταθέσουν άμεσα τα δικαιολογητικά τους ώστε να γίνουν μέλη ΣΕΒΕ με στόχο την απόκτηση του νέου σήματος καθώς με βάση το ενωσιακό δίκαιο είναι απαραίτητη η χρήση του σήματος από τον δικαιούχο αλλιώς σε περίπτωση μη χρήσης για διάστημα πενταετίας το σήμα κινδυνεύει να διαγραφεί από τα μητρώα του Γραφείου Σημάτων, κάτι που θα φέρει δυσχερείς επιπτώσεις στην ιδιαίτερα σε παραγωγούς Ελλάδας.

Σε ποιο στάδιο διαπραγμάτευσης βρισκόμαστε σήμερα

Στις 25 Ιανουαρίου 2019 η Συμφωνία των Πρεσπών εγκρίθηκε με 153 ψήφους υπέρ, 146 κατά και 1 παρών και με υπογραφή του Πρόεδρου της Δημοκρατίας Προκόπη Παυλόπουλου, δημοσιεύτηκε στο Φύλλο Κυβερνήσεως ως νόμος του κράτους (4588/2019).

Με την υπογραφή αυτή, στόχοι της κυβέρνησης είναι η διασφάλιση των αρχών και σκοπών του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι, οι αρχές του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Επιπροσθέτως, η υποχρέωση αποχής από τη χρήση βίας, υπογραμμίζουν ότι η χώρα έχει δεσμευτεί από τις αρχές του απαραβίαστου των συνόρων και του σεβαστού της εδαφικής ακεραιότητας των Κρατών. Ομοίως, με τη Συμφωνία αυτή, οι δύο χώρες επιβεβαιώνουν το μεταξύ τους υφιστάμενο σύνορο ως ένα διαρκές διεθνές σύνορο, έτσι στόχος η αποχή της

κάθε κυβέρνησης από κάθε είδους πρακτικές αναθεωρητισμού και αλυτρωτισμού, καθώς υπάρχει η υποχρέωση να μην παραβιάζονται οι εσωτερικές υποθέσεις του άλλου Μέρους.

Η Συμφωνία των Πρεσπών αναφέρεται, όπως τονίστηκε και παραπάνω, στην επίλυση των διαφορών, οι οποίες περιγράφονται στις Αποφάσεις 817(1993), 845(1993) του Συμβουλίου Ασφαλείας, καθώς και στο άρθρο 5 της Ενδιάμεσης Ευφωνίας του 1995, κατά τρόπο ουσιαστικό και βιώσιμο. Έτσι, η κάθε ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει από εδώ και στο εξής να διατρανώνει την επιδίωξη να εμβαθύνει τις διμερείς σχέσεις με τη Βόρεια Μακεδονία και να αναβαθμίσει τη διμερή συνεργασία στο επίπεδο μιας στρατηγικής εταιρικής σχέσης.²⁵ Η ανάληψη της εξουσίας από τη ΝΔ τον Ιουλίου του 2019, παρά το γεγονός ότι είχαν καταψηφίσει στο ελληνικό Κοινοβούλιο τη συγκεκριμένη συμφωνία, έδειξε ότι έπρεπε να εφαρμοστεί με τις διατάξεις της και να προχωρήσει τόσο στην τήρηση όσο και στην εξέλιξη της. Η κυβέρνηση της ΝΔ έχει προχωρήσει σε κάποια βήματα, όπως η στήριξη της Συμφωνίας σε γενικότερο πλαίσιο υποστηρίζοντας ότι αποτελεί στόχο της η διατήρηση των κάλων σχέσεων με όλες τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Συγκεκριμένα όσον αφορά τη Βόρεια Μακεδονία, δηλώνει έτοιμη να διασφαλίσει το καλύτερο δυνατό για τα εθνικά συμφέροντα της Ελλάδας και ειδικότερα ενόψει των ενταξιακών διαπραγματεύσεων για την ΕΕ της γείτονος χώρας.

Ενδεχομένως, η μεγαλύτερη πρόκληση για όλες τις επόμενες κυβερνήσεις είναι η εξασφάλιση της μη καταπάτησης από πλευράς Βόρειας Μακεδονίας των προσδιορισμών που αφορούν τα εμπορικά σήματα. Από την κύρωση της συμφωνίας κι έως σήμερα λίγα, ωστόσο, βήματα έχουν γίνει στο θέμα της εφαρμογής της Συμφωνίας στα εμπορικά σήματα και προϊόντα. Σε κυβερνητικό επίπεδο, δεν θα πρέπει οι υπολογισμοί στο εσωτερικό πολιτικό κόστος να δημιουργούν στασιμότητα στις σχέσεις μεταξύ των δυο χωρών.

Από την άλλη, τόσο το ελληνικό κράτος όσο και το κράτος της Βόρειας Μακεδονίας επιβάλλεται να μην λειτουργούν βεβιασμένα αλλά λελογισμένα και σε πνεύμα συνεχιζόμενου διαλόγου. Όπως τόνισε ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών, Νίκος Κοτζιάς, η εκάστοτε ελληνική κυβέρνηση πρέπει να έχει κατά νου τη συζήτηση περί αντιστρεψιμότητας της συμφωνίας ή μη, κυρίως λόγω του εσωτερικού διαλόγου στα Σκόπια. Ακόμα, επισήμανε ότι η Βόρεια Μακεδονία θα υποστεί κυρώσεις αν παραβιάσει τη συμφωνία. Όπως είπε, «σε περίπτωση που η Βόρεια Μακεδονία παύσει να εφαρμόζει τη Συμφωνία των Πρεσπών, η γειτονική χώρα θα αποχωρήσει από τους διεθνείς οργανισμούς, θα δικαστεί και θα τιμωρηθεί». Ο πρώην Υπουργός, ανά καιρούς τονίζει ότι από τη στιγμή που πολλοί εχθρικοί κύκλοι στη Βόρεια Μακεδονία δίνουν λάθος ερμηνείες στη συμφωνία καθίσταται επιτακτική η ανάγκη αποφυγής από πλευράς της Ελλάδας από

²⁵ Βλ. Αιτιολογική έκθεση σε σχέδιο νόμου, «Κύρωση της Τελικής Συμφωνίας για την Επίλυση των Διαφορών οι οποίες περιγράφονται στις Αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών 817(1993) και 845(1993), τη Λήξη της Ενδιάμεσης Συμφωνίας του 1995 και την Εδραίωση Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης μεταξύ των Μερών», 2019, δημοσιευμένο σε: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/10925350.pdf>.

το να δηλώνει και να αναπαράγει κατά καιρούς αυτές τις λανθασμένες ερμηνείες. Ως παράδειγμα έδωσε τα όσα διαδραματίστηκαν στο Βουκουρέστι το 2008, όπου ο πρώην Πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής και η τότε Υπουργός Εξωτερικών Ντόρα Μπακογιάννη, είχαν δηλώσει ότι έβαλαν βέτο στην ένταξη της Βόρειας Μακεδονίας στο ΝΑΤΟ, ενώ στη πραγματικότητα στο Βουκουρέστι η Ελλάδα δε διατύπωσε κανενός είδους βέτο, διότι δεν ετέθη κάποιο τέτοιο θέμα που να απαιτούσε μια τέτοια συμπεριφορά. Ο κ. Κοτζιάς ανέδειξε το γεγονός ότι για το βέτο είχαν αναφερθεί σε άλλες περιπτώσεις δύο φορές ο Κώστας Καραμανλής και εννιά φορές η Ντόρα Μπακογιάννη, ως Υπουργός Εξωτερικών, στέλνοντας την Ελλάδα στο Διεθνές Δικαστήριο. Το 2011 ουσιαστικά η Ελλάδα έχασε τη υπόθεση, δυσκολεύοντας τις σχέσεις μας με αυτή τη χώρα, η οποία από τότε η επιχειρηματολογία της στηριζόταν στην απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου. Επομένως, η ιστορία μας επιβεβαιώνει ότι η κάθε κυβέρνηση θα πρέπει να προσεγγίζει την κάθε διαπραγμάτευση με τη Βόρεια Μακεδονία στρατηγικά και στο πλαίσιο του διάλογου και όχι σπασμωδικά (Κοτζιάς, 2020).

Σε συνάντηση που είχε ο Κυριάκος Μητσοτάκης με τον ομόλογο του Ζόραν Ζάεφ το Μάιο του 2021 στο Μέγαρο Μαξίμου, ο Έλληνας πρωθυπουργός δήλωσε ότι εν τέλει είναι υπέρ της ενταξιακής πορείας της Βόρειας Μακεδονίας στην ΕΕ, υπό τον όρο της τήρησης όλων όσων προέβλεπε η Συμφωνία των Πρεσπών. Οι δηλώσεις αυτές επιβεβαιώθηκαν με τον πιο επίσημο τρόπο καθώς πρωθυπουργικό Γραφείο προέβη σε επίσημη ανακοίνωση κατά την οποία δήλωσε ότι «επιβεβαιώθηκε η ελληνική στήριξη στην ευρωπαϊκή πορεία της γειτονικής χώρας, με βάση τους ισχύοντες κανόνες, τον σεβασμό των σχέσεων καλής γειτονίας και, παράλληλα, με την πλήρη, συνεπή και καλή τη πίστει εφαρμογή της Συμφωνίας των Πρεσπών, ως μέρος της ενταξιακής διαδικασίας».

Νωρίτερα από τις δηλώσεις του πρωθυπουργού της Ελλάδας σε Οικονομικό Φόρουμ, ο αναπληρωτής Υπουργός Εξωτερικών Μιλτιάδης Βαρβιτσιώτης, τόνισε τη σημασία των κάλων σχέσεων και του σεβασμού που πρέπει να έχουν οι χώρες, καθώς και τη σημασία για καλή τη πίστει εφαρμογή της Συμφωνίας. Ο Ζόραν Ζάεφ από την πλευρά του αφού ευχαρίστησε τόσο τον Αλέξη Τσίπρα για τον σημαντικό ρόλο που διαδραμάτισε στην υπογραφή της Συμφωνίας, ευχαρίστησε και τον Κυριάκο Μητσοτάκη για την στήριξη που παρείχε η κυβέρνηση του στη Βόρεια Μακεδονία. Είναι προς τη σωστή κατεύθυνση η ενθάρρυνση της συνομιλίας σε κυβερνητικό επίπεδο μεταξύ Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας ώστε να έρθουν ξανά σε διαπραγμάτευση με συγκεκριμένα ατζέντα, εν προκειμένω για τα θέματα προϊόντων γεωγραφικής περιοχής Μακεδονίας ούτως να παράγουν απτά αποτελέσματα. Παράλληλα, η Ελλάδα οφείλει να βοηθήσει περαιτέρω στη ενταξιακή πορεία της Βόρειας Μακεδονίας στην ΕΕ ως φίλος και διαμεσολαβητής, καθώς η όποια ενδεχόμενη κατάλυση της Συμφωνίας των Πρεσπών θα προκαλέσει σοβαρό πρόβλημα στη σταθερότητα στα Βαλκάνια. Η εκάστοτε ελληνική κυβέρνηση με πολιτικό θάρρος, συνεπώς, θα χρειαστεί να αναλάβει πρωτοβουλίες όπως η συνέχιση των εργασιών της επιτροπής των ειδικών για τα σήματα με συμφωνημένα ατζέντα, όπως όριζε η Συμφωνία, τη κύρωση των μνημονίων συνεργασίας και τη συνέχιση των επιτροπών

σχολικών βιβλίων. Όλα αυτά τα βήματα που θα συμβάλλουν ουσιαστικά στην επίλυση των διμερών σχέσεων.

Συμπεράσματα

Η Συμφωνία των Πρεσπών με την υπογραφή της δημιούργησε μια νέα εποχή σταθερότητας στα Βαλκάνια και θετικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας. Στον τομέα των επιχειρηματικών φορέων των δύο κρατών, η υπογραφή της Συμφωνίας δημιούργησε νέα δεδομένα για τους παραγωγούς με αποτέλεσμα να υπάρξουν αρχικά έντονες αντιδράσεις και μη διάλυση διαλόγου από τις δύο πλευρές. Στην παρούσα Έκθεση έγινε εκτενής αναφορά στο ζητούμενο της εμπορικής διασύνδεσης της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας δίνοντας έμφαση στο ζήτημα των εμπορικών ονομάτων και σημάτων.

Συνοψίζοντας, το σύστημα κατοχύρωσης και προστασίας που εισάγεται μέσω της εφαρμογής των Κανονισμών της ΕΕ λειτουργεί παράλληλα με τα εθνικά δικαϊκά συστήματα και στοχεύει στην ενιαία αναγνώριση και ομοιόμορφη παροχή προστασίας των φυσικών και νομικών προσώπων που επιδιώκουν την κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους και πιο συγκεκριμένα στη διασφάλιση των εμπορικών τους σημάτων, γεωγραφικών ενδείξεων και προστατευόμενων ονομασιών προέλευσης. Μόνο αν ακολουθηθεί η προβλεπόμενη διαδικασία, ο εκάστοτε δικαιούχος θα έχει τη δυνατότητα να τα αξιοποιεί, να δηλώνει την ακριβή προέλευση των προϊόντων του και παράλληλα, να απαγορεύει τη χρήση τους από τρίτους σε ταυτόσημα ή παρόμοια αγαθά και υπηρεσίες. Εν προκειμένω, το πραγματικό πρόβλημα - που προέκυψε με την εμπορική χρήση του όρου «Μακεδονία» - εντοπίζεται κυρίως στις γεωγραφικές ενδείξεις και στις ΠΟΠ κατηγορίες όπου για την κατοχύρωση των τελευταίων σε επίπεδο ΕΕ απαιτείται αφενός ένας βαθμός κρατικής μέριμνας και αφετέρου ένας βαθμός πολιτικής συναίνεσης μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών.

Αναλύοντας τα πεπραγμένα της Συμφωνίας των Πρεσπών και το πολιτικό αντίκτυπο που αυτή είχε στο θέμα των εμπορικών σημάτων, συνάγεται ότι μπορούσε να ανοίξει μια νέα ελπιδοφόρα σελίδα στη διευθέτηση ζητημάτων που για πολλά χρόνια ταλάνιζαν και τις δυο χώρες. Η Συμφωνία αυτή δεν μπορεί να επιβάλει λύσεις, αλλά προτείνει λύσεις οι οποίες χρειάζεται να γίνουν αμοιβαία αποδεκτές και από τα δύο κράτη, προκειμένου να μην παραπέσει σε αχρησία λόγω αδράνειας. Οι επιχειρηματικές κοινότητες Ελλάδας και η Βόρειας Μακεδονίας οφείλουν να υιοθετήσουν λύσεις που θα εξυπηρετούν αμφότερα συμφέροντα. Η ειδική συμφωνία που απαιτείται να προκύψει στο μελλοντικό διάστημα χρειάζεται να προσανατολίζεται στην ανάγκη διαφοροποίησης των προϊόντων των δύο χωρών, ώστε να μην τίθενται περιορισμοί στην πρόσβαση των επιχειρήσεων στις αγορές με τρόπο ώστε να αποτελέσει πρότυπο επίλυσης διαφορών προς χρήση και από άλλα κράτη των Βαλκανίων.

Ως προς το πολιτικό σκέλος, προτρέπουμε σε άρση της πολιτικής αντιπαράθεσης όσον αφορά τα εμπορικά σήματα και να υπάρξει η βούληση να ξεπεραστεί το όποιο εσωτερικό πολιτικό κόστος από τη λύση των προβλημάτων. Είναι προς το συμφέρον η θετική ανάγνωση της Συμφωνίας των Πρεσπών από τις δύο κοινότητες, αλλά και θα πρέπει να επιβοηθηθούν οι συνομιλίες μεταξύ των κυβερνήσεων των δύο κρατών, μολονότι ακόμη το κλίμα δεν είναι ώριμο από πολιτικής πλευράς τόσο από την ελληνική πλευρά όσο και από

την πλευρά της Βόρειας Μακεδονίας, της οποίας η κυβέρνηση βρίσκεται εσωτερικά και εξωτερικά σε πίεση.

Επενδύοντας στη σύναψη της Συμφωνίας, τόσο η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει να διευθετήσουν τα ζητήματα που έχουν προκύψει με τα εμπορικά σήματα, να δείξει το απαραίτητο πολιτικό θάρρος και την πολιτική ωριμότητα που απαιτείται και να δώσει λύση στα προβλήματα των παραγωγών μέσω της επανέναρξης των διαπραγματεύσεων σε υψηλό πολιτικό επίπεδο για ολική εφαρμογή της Συμφωνίας σ' όλα τα επίπεδα, όπως αυτό των εμπορικών σημάτων.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θετική ήταν η εξέλιξη της υποστήριξης των παραγωγών στη προσπάθεια αξιοποίησης του νέου κατοχυρωμένου συλλογικού σήματος του ΣΕΒΕ σε λογότυπα και επωνυμίες ελληνικών επιχειρήσεων της Μακεδονίας. Ακόμα, κύρος σε αυτή τη διαδικασία θα έδινε η αναφορά στην επιτυχία της κατοχύρωσης από αξιωματούχους στην ΕΕ, ώστε να προβληθεί διεθνώς η επιτυχία της Ελλάδας αλλά και να κατανοηθεί στις αντιλήψεις των εταίρων στην Ένωση ότι υπάρχει εν ισχύ σήμα που σφραγίζει τη παραγωγή προϊόντων της Μακεδονίας. Επιπλέον, είναι αδήριτη ανάγκη τα τρία μνημόνια συνεργασίας που έχουν υπογραφεί μεταξύ Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας το 2019 να κυρωθούν από το ελληνικό Κοινοβούλιο όσο το δυνατόν συντομότερα καθώς η όποια περαιτέρω καθυστέρηση δημιουργεί αστάθεια στις διμερείς σχέσεις Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας. Τα τρία μνημόνια αφορούν την εναέρια επιτήρηση του FIR των Σκοπίων από ελληνικές δυνάμεις, τη συνεργασία Αθήνας και Σκοπίων για την επιτάχυνση της διαδικασίας ένταξης της Βόρειας Μακεδονίας στην ΕΕ και την ίδρυση συντονιστικής επιτροπής για την οικονομική συνεργασία.

Τέλος, οι ελληνικοί παραγωγικοί φορείς, θα χρειαστεί να συνεργαστούν μεταξύ τους και με τους παραγωγικούς φορείς της Βόρειας Μακεδονίας. Απαιτείται η εξεύρεση κοινής γραμμής πλεύσης, ώστε να μπορέσουν να κερδίσουν τον αγώνα της εμπορικής τους διασύνδεσης καθώς ήδη μετά την υπογραφή της Συμφωνίας σημειώνεται αύξηση στις εξαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών από Ελλάδα σε Βόρεια Μακεδονία η οποία χρήζει περαιτέρω ενίσχυσης. Η αρνητική στάση ορισμένων επιχειρηματιών προσκολλημένων στο πνεύμα δυσπιστίας προς τη γειτονική χώρα έχει ήδη ξεκινήσει να αλλάζει. Ωστόσο οι ριζικές αλλαγές απαιτούν διάλογο, ισχυρή συγκρότηση και θαρραλέες αποφάσεις ουσιαστικής διαπραγμάτευσης προκειμένου το ζήτημα των σημάτων να επιλυθεί με το καλύτερο δυνατό τρόπο και τη λιγότερη οικονομική ζημία για τους επιχειρήσεις και των δύο χωρών. Η όποια επιβράδυνση αναζήτησης λύσεων εκθέτει επίσης τις δύο χώρες στα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ και δεν βοηθά στη περαιτέρω διεύρυνση της Ένωσης με την ένταξη της Βόρειας Μακεδονίας σε αυτήν, όσο η τελευταία αντιμετωπίζει τις αντιρρήσεις της Βουλγαρίας για την έναρξη των διαπραγματεύσεων ένταξης. Σε αυτή τη προσπάθεια η Ελλάδα χρειάζεται να σταθεί ουραγός και να βοηθήσει την ενταξιακή πορεία της γειτονικής χώρας χρησιμοποιώντας ως διαπραγματευτικό εργαλείο και το ζήτημα των σημάτων, στηριζόμενη στη θετική ατζέντα της Συμφωνίας των Πρεσπών, η οποία είναι πραγματικότητα πια και είναι προς το συμφέρον αμφότερων πλευρών να εφαρμοστεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Βιβλιογραφία

- Ακριβού, Μ. (2018), «Ποια θα είναι η τύχη των μακεδονικών προϊόντων μετά τη συμφωνία με τα Σκόπια;», *Fortune Greece*, δημοσιευμένο σε:
<https://www.fortunegreece.com/article/pia-tha-ine-i-tichi-ton-makedonikon-proionton-meta-ti-simfonia-me-ta-skopia/>.
- Αντωνόπουλος, Β. (2002). *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, Θεσσαλονίκη: εκδόσεις Σάκκουλα.
- Βεγίρη, Β. (2018) «Μακεδονικά σήματα: Αγώνιες, Ερωτήματα και Ευθύνες». *Ναυτεμπορική*, 2018, δημοσιευμένο σε: <https://m.naftemporiki.gr/story/1390274>
- Γρηγορίου, Ε. (2020). *Οι θεσμοί του Σήματος ΕΕ και των ΠΟΠ/ΠΓΕ στο Δίκαιο Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας*, Μεταπτυχιακή διπλωματική Εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, δημοσιευμένο σε:
<http://ikee.lib.auth.gr/record/320556/files/GRI-2020-28090.pdf>.
- Κοτζιάς, Ν. (2020), *Η λογική της λύσης. Πολιτική Θεωρία και Πρακτική στις Διεθνείς Σχέσεις. Αλήθειες για το Μακεδονικό και τη Διαπραγμάτευση*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Λιακόπουλος, Θ. (2000), *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, Αθήνα: Εκδόσεις Π. Ν. Σάκκουλα, Έκδοση Ε'.
- Μαλλιάς, Α. (2018), *Ελλάδα και Βόρεια Μακεδονία. Η αυτοψία της δύσκολης συμφωνίας των Πρεσπών*, Αθήνα: Εκδόσεις Ι.Σιδέρης.
- Μαρίνος, Μιχαήλ-Θεόδωρος (2004), *Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων*, Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Σάκκουλα,, έκδοση Β'.
- Νέδος, Β. (2021) «Μητσοτάκης – Ζάεφ: Η ενταξιακή πορεία της Βόρειας Μακεδονίας στο επίκεντρο», *Η Καθημερινή*, δημοσιευμένο σε:
<https://www.kathimerini.gr/politics/561362491/mitsotakis-zaef-i-entaxiaki-poreia-tis-voreias-makedonias-sto-epikentro/>.
- Νέδος, Β. 2019, «Ομάδα ειδικών για τα εμπορικά σήματα», *Η Καθημερινή*, δημοσιευμένο στο <https://www.kathimerini.gr/politics/1048934/omada-eidikon-gia-ta-makedonika-proionta>
- Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος (χ.χ.) «Ελάτε μαζί μας», δημοσιευμένο σε:
<https://sbe.org.gr/elate-mazi-mas/>
- Σύνδεσμος Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος,(2018), «Καταστατικό του Συνδέσμου Εξαγωγέων», δημοσιευμένο σε:
<https://www.seve.gr/%CF%84%CE%B1%CF%85%CF%84%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-%CF%83%CE%B5%CE%B2%CE%B5/%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C/>

Συρίγος, Α. & Ε. Χατζηβασιλείου (2018), *Η Συμφωνία των Πρεσπών και το Μακεδονικό*, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Χριστοφορίδου, Σ. (2018), «Τι (δεν) προβλέπει για τα εμπορικά σήματα η Συμφωνία των Πρεσπών», *Μακεδονία*,: <https://www.makthes.gr/179443>.